

XVI. ŘÁDNÉ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ BISKUPSKÉ SYNODY

INSTRUMENTUM LABORIS

PRO PRVNÍ ZASEDÁNÍ
(říjen 2023)

Za církev synodální
společenství | spoluúčast | poslání

ZKRATKY

- AA II. Vatikánský koncil, dekret *Apostolicam actuositatem* (18. listopadu 1965).
- AG II. Vatikánský koncil, dekret *Ad gentes* (7. prosince 1965).
- CA Svátý Jan Pavel II., encyklika *Centesimus annus* (1. května 1991).
- CL Svátý Jan Pavel II., postsynodální apoštolská exhortace *Christifideles laici* (30. prosince 1988).
- CV František, postsynodální apoštolská exhortace *Christus vivit* (25. března 2019).
- PD Generální sekretariát synody, *Za církev synodální. Společenství, spoluúčast, poslání. Přípravný dokument* (2021).
- DCS Generální sekretariát synody, *Za církev synodální. Společenství, spoluúčast, poslání. „Rozšíř prostor svého stanu“ (Iz 54,2). Pracovní dokument pro kontinentální etapu* (2022).
- DV II. Vatikánský koncil, věroučná konstituce *Dei Verbum* (18. listopadu 1965).
- EC František, apoštolská konstituce *Episcopalis communio* (15. září 2018).
- EG František, apoštolská exhortace *Evangelii gaudium* (24. listopadu 2013).
- FT František, encyklika *Fratelli tutti* (3. října 2020).
- GS II. Vatikánský koncil, pastorální konstituce *Gaudium et spes* (7. prosince 1965).
- IL *Instrumentum laboris*
- LG II. Vatikánský koncil, věroučná konstituce *Lumen gentium* (21. listopadu 1964).
- PE František, apoštolská konstituce *Praedicate Evangelium* (19. března 2022).
- SC II. Vatikánský koncil, konstituce *Sacrosanctum Concilium* (4. prosince 1963).
- UR II. Vatikánský koncil, dekret *Unitatis redintegratio* (21. listopadu 1964).

Obsah

Předmluva	5
Dosavadní cesta	
Pracovní nástroj pro druhou fázi synodálního procesu	
Struktura textu	
A. Za církev synodální. Celková zkušenost	11
A 1. Charakteristické znaky synodální církve	
A 2. Způsob jednání synodální církve: konverzace v Duchu svatém	
B. Společenství, poslání, spoluúčast.	
Tři prioritní témata pro synodální církev.	19
B 1. Společenství, které se rozšiřuje: Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?	
B 2. Spoluzodpovědnost v poslání: Jak můžeme lépe sdílet dary a úkoly ve službě evangelium?	
B 3. Spoluúčast, zodpovědnost a autorita: Jaké procesy, struktury a instituce je třeba pro misijní synodální církev?	

PRACOVNÍ LISTY PRO SYNODÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

Pracovní listy pro B 1. Společenství, které se rozšiřuje

- B 1.1 Jak služba lásky a závazek ke spravedlnosti a péči o společný domov posilují společenství v synodální církvi?
- B 1.2 Jak může synodální církev uskutečnit zaslíbení, že láska a pravda se setkají“ (srov. Žl 85,11)?
- B 1.3 Jak může růst dynamický vztah výměny darů mezi církvemi?
- B 1.4 Jak může synodální církev naplňovat své poslání prostřednictvím obnoveného ekumenického závazku?
- B 1.5 Jak lze rozpoznat a shromáždit bohatství kultur a rozvíjet dialog mezi náboženstvími ve světle evangelia?

Pracovní listy pro B 2. Spoluzodpovědnost v poslání

- B 2.1 Jak můžeme společně směřovat ke sdílenému uvědomění si smyslu a obsahu poslání?
- B 2.2 Co je třeba udělat, aby synodální církev byla také církví misijní a plně „ministeriální“?
- B 2.3 Jak může církev naší doby lépe naplňovat své poslání prostřednictvím hlubšího uznání a podpory křestní důstojnosti žen?
- B 2.4 Jak můžeme správně v misijní perspektivě ocenit služebné kněžství v jeho vztahu ke službám vycházejícím ze křtu?
- B 2.5 Jak můžeme obnovit a podpořit službu biskupa z hlediska misijní synodální perspektivy?

Pracovní listy pro B 3. Spoluúčast, zodpovědnost a autorita

- B 3.1 Jak lze obnovit službu autority a výkon odpovědnosti v misijní synodální církvi?
- B 3.2 Jak lze rozvíjet postupy rozlišování a rozhodovací procesy autenticky synodálním způsobem, který respektuje působení Ducha Svatého?
- B 3.3. Jaké struktury lze vytvořit pro posílení misijní synodální církve?
- B 3.4 Jakou podobu mají mít synodální a kolegiální orgány zahrnující seskupení místních církví?
- B 3.5 Jak lze posílit instituci synody, aby byla výrazem biskupské kolegiality v rámci plně synodální církve?

Předmluva

„Bůh, zdroj vytrvalosti a povzbuzení, kéž vám dá, abyste v souladu stejně smýšleli podle vůle Ježíše Krista. Tak budete moci svorně a jedněmi ústy oslavovat Boha, Otce našeho Pána Ježíše Krista (Řím 15,5-6).

Dosavadní cesta

1. Boží lid se vydal na cestu od chvíle, kdy papež František svolal v říjnu 2021 celou církev k synodě. Místní církve po celém světě zahájily konzultaci Božího lidu, počínaje základní otázkou formulovanou v č. 2 Přípravného dokumentu (PD), a to od své zásadní a základní úrovně: **„Jak se realizuje toto ‚společné putování‘, které se dnes odehrává na různých úrovních (od místní až po univerzální), které umožňuje církvi hlásat evangelium v souladu s posláním, které jí bylo svěřeno; a k jakým krokům nás Duch vyzývá, abychom rostli jako synodální církev?“** Plody konzultací byly shromážděny na diecézní úrovni a poté shrnuty a zaslány synodám východních katolických církví a biskupským konferencím. Každá z nich následně vypracovala syntézu, která byla předána generálnímu sekretariátu synody.

2. Aby mohl sloužit nové etapě probíhajícího synodálního procesu, byl na základě četby a analýzy shromážděných dokumentů vypracován *Pracovní dokument pro kontinentální etapu* (DKE). DKE byl navrácen místním církvím po celém světě s výzvou, aby se jím zabývaly a poté se setkaly a zahájily dialog v průběhu sedmi kontinentálních shromáždění. Během této doby také pokračovala práce digitální synody. Cílem bylo zaměřit se na poznatky a napětí, které nejsilněji rezonovaly se zkušenostmi církví na jednotlivých kontinentech, a určit z pohledu každého kontinentu priority, jimiž by se mělo zabývat první zasedání synodálního shromáždění (říjen 2023).

3. **Toto *Instrumentum laboris* (IL) bylo vypracováno na základě všech materiálů shromážděných během fáze naslouchání, zejména na základě závěrečných dokumentů kontinentálních shromáždění.** Jeho zveřejněním se uzavírá první fáze synody „Za církev synodální: společenství, spoluúčast, poslání“ a otevírá se druhá fáze, kterou tvoří dvě zasedání¹ (říjen 2023 a říjen 2024), na nichž se uskuteční XVI. řádné generální shromáždění biskupské synody. Jeho cílem bude pokračovat v synodálním procesu a vtělit jej do běžného života církve tím, že vystihne to, na jaké cesty nás Duch zve, abychom po nich kráčeli rozhodněji jako jeden Boží lid. Ovoce, o které budeme na příštím shromáždění prosit, je, aby Duch inspiroval církev ke společnému kráčení jako Boží lid ve věrnosti poslání, které jí Pán svěřil. Smyslem synodálního procesu totiž „není vytvářet dokumenty, ale otevírat obzory naděje pro naplnění poslání církve“ (DKE, 6).

¹ Od této chvíle se z důvodu stručnosti, a pokud není uvedeno jinak, výrazy „shromáždění“ a „synodální shromáždění“ vztahují k zasedání v říjnu 2023, k jehož službě je toto IL určeno.

4. **Dosavadní cesta, zejména kontinentální etapa, umožnila popsat a sdílet konkrétní situace, které církve zažívá v různých regionech světa.** Patří k nim realita příliš mnoha válek, které poskvřňují náš svět krví a vybízí nás k obnovení závazku budovat spravedlivý mír; hrozba, kterou představují klimatické změny, z nichž vyplývá nezbytná priorita péče o společný domov; volání po odporu proti ekonomickému systému, který produkuje vykořisťování, nerovnost a kulturu vyhazování, a touha vzdorovat homogenizačnímu tlaku kulturního kolonialismu, který drtí menšiny. Situace pronásledování vedoucí až k mučednictví a emigrace, které postupně vyprazdňují společenství a ohrožují jejich přežití, jsou hluboce oplakávány. Místní církve hovořily o tom, že jim záleží na tom, aby byly schopny řešit naléhavé společenské skutečnosti, od rostoucího kulturního pluralismu, který dnes poznamenává celou planetu, přes zkušenosti křesťanských společenství, která představují rozptýlené menšiny v rámci země, v níž žijí, až po zkušenosti s vyrovnáváním se se stále pokročilejší a někdy agresivní sekularizací, která jako by považovala náboženskou zkušenost za nepodstatnou, ale kde stále přetrvává žízeň po radostné zvěsti evangelia. V mnoha regionech jsou církve těžce zasaženy krizí způsobenou různými formami zneužívání, včetně sexuálního zneužívání a zneužívání moci, svědomí a peněz. Jedná se o otevřené rány, jejichž důsledky dosud nebyly plně vyřešeny. K pokání, které církve dluží obětem a pozůstalým za způsobené utrpení, je třeba přidat rostoucí a intenzivnější závazek k obrácení a reformě, aby se podobné situace v budoucnu neopakovaly.

5. V tomto kontextu, který je různorodý, ale má společné globální rysy, se odehrává synodální proces. Synodální shromáždění v říjnu 2023 bude požádáno, aby pozorně naslouchalo situacím, v nichž církve žije a rozvíjí své poslání. Co znamená kráčet společně, získává svou misijní naléhavost, když se tato otázka klade v konkrétním kontextu s ohledem na skutečné lidi a situace. V sázce je schopnost hlásat evangelium tím, že budeme kráčet společně s muži a ženami naší doby, ať jsou kdekoli, a rozvíjet katolicitu, která vzniká společným kráčením s církvemi, jež žijí v podmínkách zvláštního utrpení (srov. LG 23).

6. Synodálnímu shromáždění přinášíme plody získané během fáze naslouchání. Především jsme zakusili radost, která se projevuje v **upřímném a uctivém setkání mezi bratry a sestrami ve víře: setkat se navzájem znamená setkat se s Pánem, který je uprostřed nás!** Mohli jsme se tak vlastníma rukama dotknout katolicity církve, která v rozmanitosti věku, pohlaví a sociálních podmínek projevuje mimořádné bohatství charismat a povolání v církvi a je strážkyní pokladnice rozdílů v jazycích, kulturách, liturgických projevech a teologických tradicích. Ve skutečnosti je tato bohatá rozmanitost darem každé místní církve všem ostatním (srov. LG 13) a synodální dynamika je způsobem, jak tuto bohatou rozmanitost ocenit a posílit, aniž by ji zploštila do uniformity. Podobně jsme zjistili, že existují společné otázky, i když je synodalita v různých částech světa prožívána a chápána různými způsoby na základě společného dědictví apoštolské tradice. Součástí výzvy synodalit je rozpoznat, na jaké úrovni je nejhodnější se jednotlivými otázkami zabývat. Stejně tak jsou společná i určitá napětí. Neměli bychom se jich děsit, ani se je snažit za každou cenu vyřešit, ale spíše se zapojit do neustálého synodálního rozlišování. Jen tak se tato napětí mohou stát zdrojem energie a nezvrhnout se v destruktivní polarizace.

7. První fáze obnovila naše vědomí, že **naší identitou a povoláním je stávat se stále více synodální církví**: jít společně, tj. být synodální církví, je způsob, jak se skutečně stát učedníky a přáteli Mistra a Pána, který o sobě řekl: „Já jsem cesta“ (Jan 14,6). Dnes je to také hluboká touha: když jsme ji zakusili jako dar, **chceme v ní pokračovat s vědomím, že tato cesta se naplní v poslední den**, kdy se z Boží milosti staneme součástí onoho zástupu, který je takto popsán ve Zjevení: „Před trůnem a před Beránkem stál veliký zástup, který nikdo nemohl spočítat, ze všech národů, ze všech kmenů, národů a jazyků, oděni v bílém rouchu, s palmovými ratolestmi v rukou. Volali mocným hlasem a říkali: ‚Za svou záchranu vděčíme našemu Bohu, který sedí na trůně, a Beránkovi!‘“ (Zj 7,9-10). Tento text nám podává obraz definitivně dovršené synodality, v níž vládne dokonalé společenství napříč všemi rozdíly, které ji tvoří, rozdíly, které se zachovávají a spojují v jediném poslání, které zbývá dokončit: účastnit se liturgie chvály, která ze všech tvorů skrze Krista stoupá k Otci v jednotě Ducha Svatého.

8. Přímluvě těchto sester a bratří, kteří již žijí v plném společenství svatých (srov. LG 50), a zvláště přímluvě té, která je v jejich řadách první (srov. LG 63), Marie, Matky církve, svěřujeme práci shromáždění a pokračování našeho závazku pro synodální církev. Prosíme, aby shromáždění bylo časem vylití Ducha, ale ještě více, aby **nás milost provázela, až přijde čas uvést jeho plody do praxe v každodenním životě křesťanských společenství na celém světě**.

Pracovní nástroj pro druhou fázi synodálního procesu

9. Specifické charakteristiky, kterými se vyznačuje synoda 2021–2024, se nevyhnutelně odrážejí ve významu a dynamice synodálního shromáždění, a tedy i ve struktuře IL, které mu slouží. Zejména dlouhá přípravná fáze již vedla k vytvoření množství dokumentů: PD, zprávy místních církví, DKE a závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění. Tímto způsobem byl vytvořen cyklus vzájemně informované komunikace mezi místními církvemi a mezi nimi a generálním sekretariátem synody. Současné IL neruší předchozí dokumenty ani neabsorbují celé jejich bohatství, ale je v nich zakořeněno a neustále se k nim vrací. Při přípravě na shromáždění **jsou členové synody vyzýváni, aby měli na paměti předchozí dokumenty, zejména DKE a závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění z různých kontinentů, jakož i zprávu digitální synody, a aby je používali jako nástroje pro vlastní rozlišování**. Zejména závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění jsou cenné tím, že zachovávají konkrétnost různých kontextů a výzev, které každý z nich představuje. Společná práce synodálního shromáždění nemůže tyto zdroje pro rozlišování přehlížet. Nápomocné mohou být také četné zdroje shromážděné ve zvláštní sekci webových stránek Synody 2021–2024 www.synod.va, zejména apoštolská konstituce *Episcopalis communio* a dva dokumenty Mezinárodní teologické komise *Synodalita v životě a poslání církve* (2018) a *Sensus fidei v životě církve* (2014).

10. Vzhledem k množství již dostupných materiálů je IL koncipováno jako praktická pomůcka pro průběh synodálního shromáždění v říjnu 2023, a tedy pro jeho přípravu. O to více pro IL platí popis, který je uveden u DKE: „není dokumentem církevního magisteria ani zprávou ze sociologického průzkumu; nenabízí formulaci operativních pokynů, cílů a úkolů ani úplné rozpracování teologické vize“ (č. 8). To je nevyhnutelné vzhledem

k tomu, že IL je součástí prozatím neukončeného procesu. Přesto je IL krokem nad rámec DKE, čerpá z poznatků první fáze a nyní i z práce kontinentálních shromáždění, **formuluje některé priority, které vyplynuly z naslouchání Božímu lidu**, ale nechce je prezentovat jako tvrzení nebo postoje. Místo toho je vyjadřuje jako **otázky adresované synodálnímu shromáždění**. Tento orgán bude mít za úkol rozpoznat konkrétní kroky, které umožní další růst synodální církve, kroky, které pak předloží Svatému otci. Teprve pak bude dovršena ona zvláštní dynamika naslouchání, v níž se „každý má co učit. Věřící lid, kolegium biskupů, římský biskup: jeden naslouchá druhému; a všichni naslouchají Duchu Svatému, ‚Duchu pravdy‘ (Jan 14,17), aby poznali, co ‚říká církvim‘ (Zj 2,7).“² V tomto světle není účelem IL být prvním návrhem závěrečného dokumentu synodálního shromáždění, který má být pouze opraven nebo doplněn. Spíše nastiňuje prvotní chápání synodálního rozměru církve, na jehož základě lze provádět další rozlišování. Členové synodálního shromáždění jsou hlavními adresáty IL, které je rovněž zveřejněno nejen z důvodu transparentnosti, ale i jako příspěvek k realizaci iniciativ v církvi. Zejména může povzbudit účast na synodální dynamice na místní a regionální úrovni, zatímco se čeká na výsledky říjnového shromáždění. To poskytne další materiál, na jehož základě budou místní církve vyzvány k modlitbě, reflexi, jednání a vlastnímu příspěvku.

11. Otázky, které IL klade, jsou výrazem bohatství procesu, z něhož vzešly: nesou otisk konkrétních jmen a tváří těch, kteří se na nich podíleli, a svědčí o zkušenosti víry Božího lidu, a tak odhalují realitu transcendentní zkušenosti. Z tohoto hlediska naznačují horizont, k němuž jsme zváni s důvěrou putovat a prohlubovat synodální praxi církve. **První fáze nám umožňuje pochopit, jak je důležité brát místní církve jako privilegovaný referenční bod,³ jako teologické místo, kde pokřtění prakticky zakoušejí „společné putování“**. To však nevede k uzavření se do sebe. Žádná místní církev nemůže žít mimo vztahy, které ji spojují se všemi ostatními, včetně onoho zvláštního vztahu s římskou církví, která je pověřena službou jednoty prostřednictvím služby svého pastýře, který svolal celou církev k synodě.

12. Toto zaměření na místní církve vyžaduje zohlednění jejich rozmanitosti a různorodosti kultur, jazyků a způsobů vyjadřování. Zejména stejná slova – pomysleme například na autoritu a vedení – mohou mít v různých jazykových a kulturních oblastech velmi odlišnou odezvu a konotace, zejména pokud je v některých kontextech termín spojen s přesnými teoretickými nebo ideologickými přístupy. IL se snaží vyhybat rozdělovacímu jazyku v naději, že přispěje k lepšímu porozumění mezi členy synodálního shromáždění, kteří pocházejí z různých oblastí nebo tradic. Společným východiskem je vize II. vatikánského koncilu, vycházející z katolicity Božího lidu, na jejímž základě „každá jednotlivá část přispívá svými zvláštními dary k dobru ostatních částí a celé církve. Společným sdílením darů a společným úsilím o dosažení plnosti v jednotě [...], aniž by se jakkoli stavěla proti primátu Petrova stolce, který předsedá celému shromáždění lásky a chrání legitimní rozdíly a zároveň zajišťuje, aby tyto rozdíly jednotě nebránily, ale naopak k ní přispívaly“ (LG 13). Tato katolicita se uskutečňuje ve vztahu vzájemné niternosti mezi univerzální církví a místními církvemi, v nichž a z nichž „se skládá jedna a jediná katolická církev“ (LG 23). Synodální proces, který se nejprve uskutečnil v místních církvích, nyní dospěl

² FRANTIŠEK, *Projev na slavnostním zasedání u příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody*, 17. října 2015 (srov. PD 15).
³ Výraz „místní církev“ zde označuje to, co *Kodex kanonického práva* nazývá „partikulární církví“.

do své druhé fáze v univerzální církvi v podobě dvou zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody.

Struktura textu

13. Toto IL je rozděleno do dvou částí, které odpovídají úkolům svěřeným kontinentálním shromážděním (a tedy i obsahu příslušných závěrečných dokumentů): Za prvé, kontinentální shromáždění byla vyzvána, aby znovu pročetla cestu, kterou se prošlo v první fázi, a zjistila, co se církev na jednotlivých kontinentech naučila ze zkušenosti prožívání synodálního rozměru ve službě poslání. Za druhé, kontinentální shromáždění byla vyzvána, aby se zamyslela nad DKE a rozpoznala ohlasy, které se objevily v místních církvích na daném kontinentu, aby určila priority, v nichž by mělo pokračovat rozlišování během synodálního shromáždění.

14. **Oddíl A IL** s názvem „Za církev synodální“ se pokouší shromáždit poznatky z dosavadní cesty. Nejprve **nastiňuje řadu základních charakteristik či rozlišovacích znaků synodální církve. Poté formuluje vědomí, že synodální církev se vyznačuje také specifickým způsobem jednání.** Podle výsledků první fáze je tímto způsobem jednání konverzace v Duchu Svatém. Shromáždění bude vyzváno, aby na tyto poznatky reagovalo s cílem vyjasnit je a upřesnit. **Oddíl B** tohoto IL s názvem „Společenství, poslání, spoluúčast“⁴, **formuluje skrze tři otázky priority, které nejsilněji vystupují z práce všech kontinentů**, a předkládá je tak shromáždění k rozlišení. Na pomoc pracovnímu procesu synodálního shromáždění, zejména práci ve skupinách (*Circuli Minores*), je pro každou ze tří priorit navrženo pět pracovních listů, které umožňují přistupovat k nim z různých perspektiv.

15. Tři priority oddílu B, rozvinuté prostřednictvím příslušných pracovních listů, zahrnují široká témata zásadního významu. Mnohá z nich by mohla být předmětem samostatné synody a některá již také byla. K některým z těchto témat již existují četné a přesně zaměřené výroky Magisteria. Během shromáždění se jimi nelze obsírně zabývat a především by neměly být posuzovány nezávisle na sobě. Místo toho je třeba se jimi zabývat vycházející z jejich vztahu ke skutečnému tématu práce, totiž synodální církvi. Například zmínky o naléhavosti věnovat přiměřenou pozornost rodinám a mládeži nemají za cíl podnítit nové pojednání o službě rodinám nebo mládeži. Jejich smyslem je pomoci zaměřit se na to, jak realizace závěrů dvou předchozích řádných generálních shromáždění biskupské synody (2015 a 2018) a následných postsynodálních apoštolských exhortací *Amoris laetitia* a *Christus vivit* představuje příležitost jít společně jako církev schopná přijímat a doprovázet, přijímat nezbytné změny pravidel, struktur a postupů. Totéž platí pro mnoho dalších otázek, které se objevují v diskusích rozvíjejících tři prioritní témata.

16. Od shromáždění a jeho členů se bude požadovat, aby **udržovali dynamickou rovnováhu mezi celkovým pohledem**, který charakterizuje práci nastíněnou v části A, a **určováním praktických kroků, které je třeba podniknout** konkrétně a včas, což je práce, na kterou se zaměřuje část B. Na tom bude záviset plodnost rozlišování synodálního shromáždění, jehož úkolem bude otevřít celou církev přijetí hlasu Ducha Svatého.

⁴ Oddíl B nabídne důvody pro převrácení pořadí s ohledem na podtitul synody: srov. inf. č. 1. 44.

Inspirací pro tuto práci by mohla být reflexe formulace pastorální konstituce *Gaudium et spes*, která „se skládá ze dvou částí“, odlišných svým charakterem a zaměřením, ale stávajících se „jednotným celkem“ (GS, pozn. 1).

⁴ Section B will offer the reasons for the inversion of the order with respect to the subtitle of the Synod: cf. infra no. 44.

A. Za církev synodální

Celková zkušenost

„Jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch; rozdílné služby, ale tentýž Pán; a rozdílná působení moci, ale tentýž Bůh, který působí všechno ve všech. Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému prospěchu.“

(1K 12,4-7)

17. Vyprávění jednotlivých etap první fáze synodálního procesu vyznačuje jeden společný rys: je jím překvapení vyjádřené účastníky, kteří se ocitli před něčím nečekaným, co předčilo jejich očekávání. Pro účastníky **nabízí synodální proces příležitost k setkání ve víře, které vytváří pouto s Pánem, bratrství mezi lidmi a lásku k církvi, a to nejen na individuální úrovni, ale zapojuje celé společenství a dodává mu energii.** Jde o zkušenost, kdy se církvi otevírá horizont naděje, jasný znak přítomnosti a působení Ducha, který ji vede dějinami na cestě ke Království (srov. LG 5): **„Protagonistou synody je Duch Svatý.“**⁵ Čím intenzivněji bylo tedy pozvání ke společné cestě přijato, tím více se synoda stala cestou, po níž Boží lid postupuje s nadšením, ale bez naivity. Problémy, odpory, obtíže a napětí se totiž nezakrývají a nepopírají, ale identifikují a pojmenovávají díky kontextu autentického dialogu, který umožňuje mluvit a naslouchat svobodně a upřímně. Otázky, které jsou často kladeny protichůdně nebo pro které v životě církve dnes chybí místo přijetí a rozlišování, mohou být v rámci synodálního procesu řešeny evangelijním způsobem.

18. Tak abstraktní či teoretický pojem, jakým je synodalita, se proto začal vtělovat do konkrétní zkušenosti. Z naslouchání Božímu lidu se vynořuje postupné osvojování a chápání synodality „zevnitř“, které nevychází z vyslovení principu, teorie nebo formule, ale rozvíjí se z připravenosti vstoupit do dynamiky konstruktivního, uctivého a modlitebního promlouvání, naslouchání a dialogu. Základem tohoto procesu je osobní i celocírkevní přijetí něčeho, co je darem i výzvou: být církví sester a bratří v Kristu, kteří si navzájem naslouchají a kteří jsou přitom postupně proměňováni Duchem.

⁵ FRANTIŠEK, *Chvilé rozjímání na začátku synodálního putování*, 9. října 2021.

A 1. Charakteristické znaky synodální církve

19. V rámci tohoto celostního chápání se objevuje povědomí o určitých charakteristikách nebo významných rysech synodální církve. Jedná se o společná přesvědčení, nad nimiž je třeba společně setrvat a přemýšlet, když se vydáváme na cestu, která je bude nadále objasňovat a zdokonalovat, počínaje prací, kterou synodální shromáždění vykoná.

20. To, co se s velkou silou ozývá ze všech kontinentů, je: vědomí, že **synodální církve je založena na uznání společné důstojnosti plynoucí ze křtu, který ze všech, kdo jej přijali, činí Boží syny a dcery, členy Boží rodiny, a tedy bratry a sestry v Kristu, v nichž přebývá jeden Duch a kteří jsou vysláni plnit společné poslání.** Řečeno Pavlovým jazykem, „všichni jsme byli pokřtěni v jedno tělo – Židé nebo Řekové, otroci nebo svobodní – a všichni jsme byli napojeni jedním Duchem“ (1K 12,13). Křest tak vytváří mezi všemi členy církve skutečnou spoluzodpovědnost, která se projevuje spoluúčastí všech s charismaty každého z nich na poslání církve a budování církevního společenství. **Synodální církve nelze chápat jinak než v horizontu společenství, které je vždy také posláním** hlásat a vtělovat evangelium ve všech dimenzích lidské existence. Společenství a poslání jsou živeny společnou účastí na eucharistii, která z církve činí tělo „spojené a srostlé“ (Ef 4,16) v Kristu, schopné společně kráčet vstříc království Božímu.

21. V tomto vědomí je zakořeněna touha po **církvi, která je ve svých institucích, strukturách a postupech také stále více synodální,** aby tvořila prostor, v němž se společná křestní důstojnost a spoluzodpovědnost za poslání nejen potvrzuje, ale také uplatňuje a rozvíjí. V tomto prostoru je výkon autority v církvi oceňován jako dar s přáním, aby byl stále více uplatňován jako „skutečné sloužení v Písmu svatém výstižně nazývané ‚diakonia‘, tj. služba“ (LG 24), po vzoru Ježíše, který se sklonil, aby umyl nohy svým učedníkům (srov. Jan 13,1-11).

22. „**Synodální církve je církvi naslouchající**“⁶: toto vědomí je plodem zkušenosti synodálního putování, které je nasloucháním Duchu skrze naslouchání Slovu, nasloucháním dějinným událostem a vzájemným nasloucháním mezi jednotlivci a mezi církevními společenstvími, od místní úrovně až po úroveň kontinentální a univerzální. Pro mnohé byla velkým překvapením zkušenost, že jim společenství naslouchá, v některých případech poprvé, a dostává se jim tak uznání jejich jedinečné lidské hodnoty, které svědčí o Otcově lásce ke každému z jeho synů a dcer. Naslouchat a být naslouchán tak plní nejen praktickou funkci, ale má také teologickou a církevní hloubku, protože následuje příklad toho, jak Ježíš naslouchal lidem, které potkával. Tento styl naslouchání je nezbytný k tomu, aby poznamenal a proměnil všechny vztahy, které křesťanské společenství navazuje mezi svými členy i s jinými společenstvími věřících a se společností jako celkem, zejména s těmi, jejichž hlas je nejčastěji ignorován.

23. **Synodální církve jako církve, která se zavázala naslouchat, chce být pokorná a ví, že musí prosit o odpuštění a že se musí mnohému naučit.** Některé zprávy poznamenaly, že synodální cesta je nutně cestou kajícího, a uznávají, že jsme ne

6 FRANTIŠEK, *Projev na slavnostním zasedání u příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody*, 17. října 2015.

vždy žili konstitutivní synodální rozměr církevního společenství. Tvář církve dnes nese známky vážné krize nedůvěry a nedostatku důvěryhodnosti. V mnoha kontextech krize spojené se sexuálním zneužíváním a zneužíváním moci, peněz a svědomí dovedly církve k náročnému zpytování svědomí, aby se „pohnuta Duchem Svatým“ „nikdy nepřestala obnovovat“ (LG 9) na cestě pokání a obrácení, která otevírá cesty smíření, uzdravení a spravedlnosti.

24. Synodální církev je církví setkání a dialogu. Na cestě, kterou jsme prošli, se tento aspekt synodality objevuje se zvláštní silou ve vztahu k jiným církvím a církevním společenstvím, s nimiž nás spojuje pouto jednoho křtu. Duch, který je „principem jednoty církve“ (UR 2), působí v těchto církvích a církevních společenstvích a zve nás, abychom se vydali na cesty vzájemného poznávání, sdílení a budování společného života. Na místní úrovni silně vystupuje do popředí význam toho, co se již děje společně s členy jiných církví a církevních společenství, zejména jako společné svědectví v sociokulturních kontextech, které jsou nepřátelské až k pronásledování – to je ekumenismus mučednictví –, a tváří v tvář ekologické nouzi. Všude se také v souladu s učením II. vatikánského koncilu objevuje hluboká touha po prohloubení ekumenické cesty: autenticky synodální církev nemůže nezahrnovat všechny, kdo sdílejí jeden křest.

25. Synodální církev je povolána uskutečňovat kulturu setkání a dialogu s věřícími jiných náboženství a s kulturami a společnostmi, v nichž je zakořeněna, ale především mezi mnoha odlišnostmi, které procházejí samotnou církví. Tato církev se nebojí rozmanitosti, kterou v sobě nese, ale váží si jí, aniž by ji nutila k uniformitě. Synodální proces byl příležitostí začít se učit, co to znamená žít jednotu v rozmanitosti, což je základní bod, který je třeba dále zkoumat s důvěrou, že cesta bude s postupem vpřed jasnější. **Synodální církev proto podporuje přechod od „já“ k „my“.** Je to prostor, v němž rezonuje výzva být součástí těla, které si cení rozmanitosti, ale které je Duchem Svatým sjednoceno. Je to Duch, který nás podněcuje, abychom naslouchali Pánu a odpovídali mu jako lid ve službě jedinému poslání hlásat všem národům spásu, kterou Bůh nabízí v Ježíši Kristu. To se děje v nejrůznějších kontextech: nikdo není žádán, aby opustil svůj vlastní kontext, ale aby mu porozuměl a hlouběji do něj vstoupil. Vrátime-li se k této vizi po zkušenostech z první fáze, synodalita se jeví především jako dynamismus oživující konkrétní místní společenství. Přesuneme-li se na univerzálnější úroveň, zahrnuje tato dynamika všechny rozměry a skutečnosti církve v pohybu autentické katolicity.

26. Synodalita, prožívaná v různých kontextech a kulturách, se ukazuje být konstitutivním rozměrem církve od jejího vzniku, i když se teprve uskutečňuje. Nutí nás k tomu, aby byla realizována stále plněji, a vyjadřuje radikální výzvu k obrácení, změně, modlitbě a činnosti, která je určena všem. V tomto smyslu je synodální církev otevřená, vstřícná a zahrnuje všechny. Neexistuje hranice, kterou by toto hnutí Ducha necítilo povinnost překročit a vtáhnout všechny do svého dynamismu. Radikální povaha křesťanství není výsadou několika konkrétních povolání, ale výzvou k budování společenství, které žije a svědčí o jiném způsobu chápání vztahu mezi dcerami a syny Božími, o způsobu, který ztělesňuje pravdu lásky založenou na daru a milosti. Radikální výzvou je tedy společně synodálně budovat přitažlivou a konkrétní církev: církev vycházející, v níž se všichni cítí vítáni.

27. **Synodální církev se zároveň poctivě a nebojácně staví čelem k výzvě k hlubšímu pochopení vztahu mezi láskou a pravdou** podle výzvy svatého Pavla: „Budme pravdiví v lásce, ať ve všem dorůstáme v Krista. On je hlava, z něho roste celé tělo, pevně spojené klouby navzájem se podpírajícími, a buduje se v lásce podle toho, jak je každé části dáno.“ (Ef 4,15-16). Abychom mohli autenticky zahrnout všechny, je třeba vstoupit do Kristova tajemství a nechat se formovat a proměňovat způsobem, jakým on žil vztah mezi láskou a pravdou.

28. **Pro synodální církev je charakteristická schopnost zvládat napětí, aniž by se jím nechala rozdrtit**, a prožívat je jako podnět k prohloubení způsobu, jakým jsou prožívány a chápány společenství, poslání a spoluúčast. Synodalita je privilegovanou cestou obrácení, protože obnovuje církev v jednotě: léčí její rány a usmiřuje její paměť, přijímá rozdíly, které nese, a vykupuje ji z hnusajících rozdělení, čímž jí umožňuje plněji ztělesňovat její povolání být „v Kristu jakoby svátost neboli jako znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva“ (LG 1). Autentické naslouchání a schopnost hledat způsoby, jak pokračovat ve společné cestě za hranice roztržitosti a polarizace, jsou nezbytné k tomu, aby církev zůstala živá a vitální a byla mocným znamením pro kultury naší doby.

29. **Snaha jít společně nás také přivádí do kontaktu se zdravým neklidem z neúplnosti**, s vědomím, že je ještě mnoho věcí, jejichž tíhu nejsme schopni nést nebo unést (srov. Jan 16,12). To není problém, který je třeba vyřešit, ale spíše dar, o němž je třeba pečovat. Stojíme tváří v tvář nevyčerpatelnému a svatému Božímu tajemství a musíme zůstat otevřeni jeho překvapením, když kráčíme dějinami vstříc Království. To platí i pro otázky, které synodální proces vynesl na světlo. Jako první krok vyžadují naslouchání a pozornost, aniž bychom spěchali s okamžitými řešeními.

30. Nést tíhu těchto otázek by nemělo být osobním břemenem těch, kteří zastávají určité role, s rizikem, že je to zdrtí, ale úkolem pro celé společenství, jehož komunitní a svátostný život je často nejúčinnější bezprostřední odpovědí. Proto **se synodální církev nepřetržitě živí u zdroje tajemství, které slaví v liturgii**, „vrcholu, k němuž směřuje činnost církve“, a „pramene, z něhož vytéká veškerá její moc“ (SC 10), zejména v eucharistii.

31. Jakmile se Boží lid zbaví úzkosti z tohoto omezení, stane se nevyhnutelná neúplnost synodální církve a připravenost jejích členů přijmout vlastní zranitelnost prostorem pro působení Ducha, který nás vyzývá, abychom rozpoznali znamení jeho přítomnosti. Proto **je synodální církev také církví rozlišování**, a to v bohatství významů, které tento pojem v různých duchovních tradicích nabývá. První fáze umožnila Božímu lidu začít zakoušet rozlišování prostřednictvím konverzace v Duchu Svatém. Když pozorně nasloucháme prožitým zkušenostem druhých, roste vzájemný respekt a začínáme rozeznávat hnutí Božího Ducha v životech druhých i v našich vlastních. Tímto způsobem začínáme věnovat větší pozornost tomu, „co Duch říká církvím“ (Zj 2,7), v závazku a naději, že se staneme církví stále více schopnou činit prorocká rozhodnutí, která jsou plodem vedení Duchem.

A 2. Způsob jednání synodální církve: konverzace v Duchu Svatém

32. V průběhu první fáze synody a napříč všemi kontinenty byla uznána plodnost metody označované zde jako „konverzace v Duchu Svatém“ nebo „synodální metoda“ (srov. obrázek na str. 18).

33. Ve svém etymologickém významu neoznačuje pojem „konverzace“ obecnou výměnu myšlenek, ale dynamiku, v níž mluvené a slyšené slovo vytváří důvěrnost a umožňuje účastníkům vzájemné sblížení. Upřesnění „v Duchu“ identifikuje autentického protagonistu: touha rozmlouvajících směřuje k naslouchání jeho hlasu, který se v modlitbě otevírá svobodnému působení toho, který jako vítr vane, kam chce (srov. Jan 3,8). Rozhovor mezi bratry a sestrami ve víře postupně otevírá prostor pro „společné naslouchání“, tj. společné naslouchání hlasu Ducha. Nejedná se o konverzaci v Duchu, pokud není učiněn krok vpřed přesným, často nečekaným směrem, který ukazuje na konkrétní jednání.

34. V místních církvích byla **konverzace v Duchu Svatém přijata a někdy „objevena“ jako atmosféra, která umožňuje sdílení životních zkušeností a prostor pro rozlišování v synodální církvi**. V závěrečných dokumentech kontinentálních shromáždění je popisována jako letniční moment, jako příležitost zakusit, co znamená být církví, a přejít od naslouchání bratřím a sestrám v Kristu k naslouchání Duchu, který je autentickým protagonistou, a tak od něj přijmout poslání. Zároveň se touto metodou milost Slova a eucharistie stává prožívanou, aktualizovanou a proměňující skutečností, která dosvědčuje a uskutečňuje iniciativu, jíž se Pán Ježíš zpřítomňuje a působí v církvi. Kristus nám dává poslání a shromažďuje nás kolem sebe, abychom v Duchu Svatém vzdávali díky a chválu Otci. Proto ze všech kontinentů přichází prosba, aby tato metoda stále více oživovala a proměňovala každodenní život církví.

35. Konverzace v Duchu je součástí dlouhé tradice církevního rozlišování, která přinesla množství metod a přístupů. Je třeba zdůraznit její mimořádnou misijní hodnotu. Tato duchovní praxe nám umožňuje přejít od „já“ k „my“: neztrácí ze zřetele ani nevymazává osobní rozměr „já“, ale uznává jej a vkládá do rozměru společenství. Ujmout se slova a naslouchat se tímto způsobem stává výrazem liturgie a modlitby, v níž se Pán zpřítomňuje a přitahuje nás ke stále autentičtějším formám společenství a rozlišování.

36. V Novém zákoně je mnoho příkladů tohoto způsobu konverzace. **Paradigmatický příklad poskytuje vyprávění o setkání zmrtvýchvstalého Pána se dvěma učedníky na cestě do Emauz** (srov. Lk 24,13-35 a výklad uvedený v CV 237). Jak ukazuje jejich zkušenost, rozhovor v Duchu buduje společenství a přináší misijní dynamismus. Oba se totiž vracejí do společenství, které opustili, aby se podělili o velikonoční zvěst, že Pán vstal z mrtvých.

37. Konkrétně lze konverzaci v Duchu popsat jako společnou modlitbu s cílem společného rozlišování, na kterou se účastníci připravují osobní reflexí a meditací. Vzájemně si darují rozjímavé slovo živené modlitbou, nikoli názor připravený až na místě. **Dynamika mezi účastníky vyjadřuje tři základní kroky. První je věnován tomu, že se každý ujme slova** a vychází z vlastní zkušenosti přečtené v modlitbě během přípravy. Ostatní naslouchají s vědomím, že každý může nabídnout svůj cenný příspěvek, a zdržují se debat nebo diskusí.

38. Ticho a modlitba pomáhají připravit se na další krok, v němž je každý člověk vyzván, aby v sobě otevřel prostor pro druhé a pro Boha. Každý se opět ujímá slova: ne proto, aby reagoval na to, co slyšel, nebo aby se postavil proti tomu, co slyšel, a potvrdil svůj vlastní postoj, ale aby vyjádřil, co se ho z jeho naslouchání nejhluběji dotklo a co cítí jako nejsilnější výzvu. **Vnitřní stopy, které jsou výsledkem naslouchání sestrám a bratřím, jsou řeči, již Duch Svatý rozeznává svůj vlastní hlas.** Čím více bude každý účastník živen rozjímáním o Slově a svátostmi, čím více vzroste jeho důvěrná znalost Pána, tím více bude schopen rozpoznat zvuk jeho hlasu (srov. Jan 10,14.27), k čemuž mu pomáhá i doprovodná reflexe magisteria a teologie. Stejně tak čím usilovněji a pozorněji budou účastníci naslouchat hlasu Ducha, tím více poroste jejich společný smysl pro poslání.

39. Třetím krokem, opět v atmosféře modlitby a pod vedením Ducha Svatého, je **identifikace klíčových bodů, které se objevily, a vytvoření konsensu o plodech společné práce**, kde každý vnímá tento konsensus jako věrně odrážející proběhlou konverzaci, a proto se může cítit být v něm zastoupen. Nestačí vypracovat zprávu, v níž budou uvedeny nejčastěji zmiňované body. Spíše je zapotřebí rozlišování, které věnuje pozornost také okrajovým a prorockým hlasům a nepřehlídí význam bodů, v nichž se objevují neshody. Pán je základním kamenem, který umožní, aby „stavba“ stála, a Duch, mistr harmonie, pomůže přejít od kakofonie k symfonii.

40. Cesta konverzace pak vede k modlitbě chvály Bohu a vděčnosti za tuto zkušenost. „Když prožíváme mystiku blízkosti vůči druhým s cílem usilovat o jejich dobro, naše nitro se rozšiřuje, aby mohlo přijmout od Pána ty nejkrásnější dary. **Pokaždé když se v lásce setkáváme s lidskou bytostí, stáváme se schopnými objevit něco nového o Bohu.** Pokaždé když otevřeme oči, abychom rozpoznali druhého, naší víře se dostává více světla, abychom byli schopni poznat Boha“ (EG 272). To je ve zkratce dar, který dostávají ti, kdo se nechají zapojit do konverzace v Duchu.

41. V konkrétních situacích není nikdy možné tento vzorec dodržovat puntičkářsky. Spíše je třeba jej vždy přizpůsobit. Někdy je třeba dát přednost tomu, aby si každý vzal slovo a naslouchal ostatním; za jiných okolností je třeba vyzdvihnout souvislosti mezi různými pohledy a hledat to, co způsobuje, že „naše srdce hoří“ (srov. Lk 24,32); ještě za jiných okolností je třeba vyložit konsensus a společně pracovat na určení směru, ke kterému se cítíme být povolání Duchem. Ale kromě příslušných konkrétních úprav jsou a zůstávají pro způsob jednání synodální církve charakteristické záměr a dynamika, které spojují tyto tři kroky konverzace v Duchu Svatém.

42. S ohledem na význam konverzace v Duchu Svatém pro oživení prožívané zkušenosti synodální církve **jsou formace v této metodě, a zejména formace facilitátorů schopných doprovázet společenství při jejím uskutečňování, vnímány jako priorita na všech úrovních církevního života** a pro všechny pokřtěné, počínaje vysvěcenými služebníky, a to v duchu spoluodpovědnosti a otevřenosti vůči různým službám v církvi. Formace ke konverzaci v Duchu Svatém je formací k synodální církvi.

Konverzace v Duchu Svatém

Dynamika v rozlišování v synodální církvi

**Ticho, modlitba
a naslouchání Božímu slovu**

Osobní příprava

Každý připravuje svůj příspěvek k otázce, o níž je povolán rozlišovat tím, že se svěří Otci, rozmlouvá v modlitbě s Pánem Ježíšem a naslouchá Duchu Svatému. Ticho, modlitba a naslouchání Božímu slovu.

„Ujmout se slova a naslouchat“

Všichni se vystřídají, když mluví na základě své vlastní zkušenosti, a pozorně naslouchají příspěvkům druhých.

**Ticho
a modlitba**

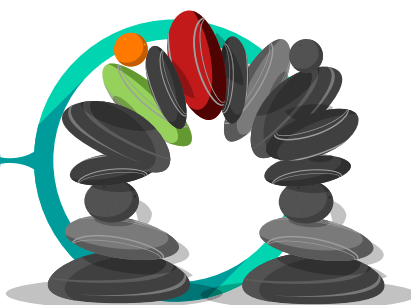
„Poskytnout místo druhým a Druhému“

Z toho, co druzí řekli, každý vybere to, s čím nejvíce souzněl, nebo to, co v něm narazilo na největší odpor. Nechává se přitom vést Duchem Svatým: „Kdy ve mně hořelo srdce, zatímco jsem naslouchal?“

**Ticho
a modlitba**

„Společně budovat“

Společně vedeme dialog na základě toho, co se vyskytlo, abychom rozlišili a sesbírali plody konverzace v Duchu Svatém: rozpoznáváme intuice a sblížení; identifikujeme nesoulady, překážky a nové otázky; umožňujeme, aby zazněly prorocké hlasy. Je důležité, aby se ve výsledku mohl každý cítit být zastoupen. „K jakým krokům nás Duch Svatý společně volá?“

Závěrečná modlitba a díkyvdání

B. Společenství, poslání, spoluúčast

Tři prioritní otázky pro synodální církev

„Jako je v jednom těle mnoho údů a nemají všechny stejný úkol, tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu a jeden druhému sloužíme jako jednotlivé údy.“

(Řím 12, 4-5)

43. Mezi plody první fáze, a zejména kontinentálních shromáždění, které se dostaly do popředí díky právě nastíněnému způsobu postupu, byly určeny tři priority, které jsou nyní navrženy k projednání synodálnímu shromáždění v říjnu 2023. Jedná se o výzvy, s nimiž se musí poměřovat celá církev, aby mohla učinit krok vpřed a růst v tom, že je synodální na všech úrovních a v různých perspektivách. Je třeba se jimi zabývat jak z hlediska teologie a kanonického práva, tak z hlediska pastorační a spirituality. Vyvolávají otázky týkající se plánování pastorační v diecézích i každodenních rozhodnutí a životního stylu každého člena Božího lidu. Tyto tři priority jsou autenticky synodální také proto, že jejich řešení vyžaduje jít společně jako lid, se všemi jeho členy. Tyto tři priority budou popsány v souvislosti se třemi klíčovými slovy synody: společenství, poslání, spoluúčast. Je tomu tak z důvodu jednoduchosti a přehlednosti jejich prezentace, přitom však hrozí, že tato tři klíčová slova budou prezentována jako tři na sobě nezávislé „pilíře“. Ovšem v životě synodální církve jsou společenství, poslání a spoluúčast vzájemně sklobeny, vyživují se vzájemně a podporují jedna druhou. Je třeba je vždy chápat s ohledem na tuto integraci.

44. Rozdílné pořadí, v němž se tyto tři pojmy objevují, přičemž poslání zaujímá ústřední místo, má rovněž kořeny v uvědomění si jednotících vazeb, které se vyvinulo během první fáze synodálního procesu. Zejména **společenství a poslání jsou vzájemně provázané a zrcadlí se jedno v druhém**, jak učil již svatý Jan Pavel II: „Společenství a poslání jsou spolu hluboce spojeny: vzájemně se pronikají a podmiňují, takže společenství je zároveň zdrojem i plodem poslání: společenství je misionářské a poslání je adresováno společenství“ (CL 32, převzato v PE I,4). Jsme vyzváni, abychom překonali dualistické chápání, v němž vztahy uvnitř církevního společenství jsou doménou společenství, zatímco poslání se týká hybnosti *ad extra*. První fáze naopak zdůraznila, že společenství je podmínkou věrohodnosti hlásání, což je pohled, který připomíná pohled XV. řádného generálního shromáždění biskupské synody o mladých lidech,

víře a rozlišování povolání.⁷ Zároveň roste vědomí, že orientace na misi je jediným evangelijně podloženým kritériem pro vnitřní organizaci křesťanského společenství, rozdělení rolí a úkolů a řízení jeho institucí a struktur. **Právě ve vztahu ke společenství a poslání lze chápat spoluúčast, a proto se jí lze zabývat až po ostatních dvou.** Na jedné straně dává dvěma předchozím prioritám konkrétní výraz: pozornost věnovaná postupům, pravidlům, strukturám a institucím umožňuje, aby se poslání v čase upevnilo, a osvobozuje společenství od pouhé emocionální spontaneity. Na druhé straně od nich dostává orientaci a dynamiku, které jí umožňují vyhnout se riziku, že se změní v posedlost individuálními nároky na práva, která nevyhnutelně způsobí spíše roztržičnost než jednotu.

45. K přípravě a struktuře práce shromáždění bylo připraveno pět pracovních listů k jednotlivým prioritám, které najdete na konci této části. Každý z nich představuje vstupní bod k dané prioritě, k níž lze tímto způsobem přistupovat z různých, ale vzájemně se doplňujících perspektiv souvisejících s různými aspekty života církve, které vplynuly z práce kontinentálních shromáždění. V každém případě by následující tři odstavce, kterým odpovídají tři skupiny pracovních listů v příloze, neměly být chápány jako paralelní a vzájemně nekomunikující soupisy. Jsou to spíše paprsky světla, které osvětlují tutéž skutečnost, tj. synodální život církve, z různých úhlů pohledu, neustále se prolínají a vybízejí k jejímu růstu.

B 1. Společenství, které se rozšiřuje: Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

46. Společenství není pouze sociologickým setkáváním členů nějaké skupiny, ale je především darem trojjediného Boha a zároveň nikdy nevyčerpaným úkolem budovat „my“ Božího lidu. Jak zakusila samotná kontinentální shromáždění, společenství v sobě prolíná vertikální rozměr, který *Lumen gentium* nazývá „sjednocení s Bohem“, a horizontální rozměr, „jednotu celého lidstva“, v silném eschatologickém dynamismu. Společenství je cestou, na níž jsme povoláni růst, „dokud všichni nedospějeme k jednotě víry a poznání Božího Syna, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti“ (Ef 4,13).

47. V liturgii se nám dostává zakoušení tohoto okamžiku, místa, kde církve na své pozemské cestě prožívá společenství, živí se jím a buduje ho. Je-li liturgie ve skutečnosti „výjimečným prostředkem, jímž mohou věřící ve svém životě vyjadřovat a druhým zjevovat Kristovo tajemství a skutečnou povahu pravé církve“ (SC 2), pak právě k liturgii musíme vzhlížet, abychom pochopili synodální život církve. Především **díky společnému liturgickému konání, a zejména eucharistickému slavení, církve zakouší radikální jednotu, která se projevuje stejnou modlitbou**, ale v rozmanitosti jazyků a obřadů: to je základní bod synodální perspektivy. Z tohoto pohledu je mnohost obřadů v jedné katolické církvi autentickým požehnáním, které je třeba chránit a podporovat, jak bylo zakoušeno i během liturgie kontinentálních shromáždění.

48. Synodální shromáždění nelze chápat jako reprezentativní a zákonodárné, analogické k parlamentní struktuře s její dynamikou vytváření většiny. Spíše jsme povoláni

⁷ Například v závěrečném dokumentu se v bodě 128 uvádí: ““Je to vlastně kvalita těchto vztahů, která evangelizuje.”

chápat jej analogicky s liturgickým shromážděním. Starobylá tradice nám říká, že když se slaví synoda, začíná vzýváním Ducha Svatého, pokračuje vyznáním víry a dospívá ke společným rozhodnutím o zajištění nebo obnovení církevního společenství. Na synodálním shromáždění se Kristus stává přítomným a působí, proměňuje dějiny a každodenní události a dává Ducha, aby vedl církve k nalezení shody v tom, jak společně kráčet ke Království, a aby pomohl celému lidstvu směřovat k větší jednotě. Společné kráčení při naslouchání Slovu a bratřím a sestrám, tedy při hledání Boží vůle a vzájemné shody, vede k díkůvzdání Otci skrze Syna v jednom Duchu. V průběhu synodálního shromáždění ti, kdo se shromáždili ve jménu Krista, naslouchají jeho Slovu, naslouchají jeden druhému, rozlišují v poslušnosti Duchu, hlásají, co slyšeli a přijali jako světlo pro putování církve.

49. V této perspektivě není synodální život strategií organizace církve, ale zkušeností, že je možné nalézt jednotu, která zahrnuje rozmanitost, aniž by ji vymazala, protože je založena na spojení s Bohem ve vyznávání stejné víry. Tento dynamismus disponuje hybnou silou, která se neustále snaží rozšiřovat rozsah společenství, ale která se musí vyrovnávat s rozpory, hranicemi a ranami dějin.

50. První prioritní otázka, která vyplynula ze synodálního procesu, má kořeny právě v tomto bodě: v konkrétnosti naší dějinné skutečnosti vyžaduje zachování a podpora společenství, abychom přijali neúplnosti naší schopnosti žít jednotu v různosti (srov. 1K 12). Dějiny vytvářejí rozdělení, která způsobují rány, jež je třeba zacelit, a vyžadují vytvoření cest ke smíření. **Která pouta je v této souvislosti třeba ve jménu evangelia posílit, aby se překonaly příkopy a bariéry, a které přístřešky a úkryty je třeba vybudovat a na ochranu koho? Která rozdělení jsou neproduktivní? Kdy postupný vývoj umožňuje cestu k úplnému společenství?** Tyto otázky se zdají být teoretické, ale mají své kořeny v konkrétním každodenním životě křesťanských komunit konzultovaných v první fázi. Týkají se totiž otázky, zda existují hranice naší ochoty přijímat lidi a skupiny, jak vést dialog s kulturami a náboženstvími, aniž bychom ohrozili svou identitu, a týkají se také našeho odhodlání být hlasem těch, kteří jsou na okraji, a tak znovu potvrdit, že nikdo by neměl být ponechán stranou. Pět pracovních listů vztahujících se k této prioritě se snaží tyto otázky prozkoumat z pěti vzájemně se doplňujících perspektiv.

B 2. Spoluzodpovědnost v poslání: Jak můžeme lépe sdílet dary a úkoly ve službě evangeliu?

51. „Putující církve je svou podstatou misionářská“ (AG 2). Misie představuje dynamický horizont, z něhož máme uvažovat o synodální církvi, které propůjčuje směřování k „extázi“, jež spočívá v tom, že „vycházíme ze sebe a usilujeme o dobro druhých, a to až k oběti vlastního života“ (CV 163; srov. také FT 88). Misie umožňuje získat zkušenost Letnic: po přijetí Ducha Svatého Petr a jedenáct apoštolů stojí a ujímají se slova, aby zvěstovali ukřižovaného a zmrtvýchvstalého Ježíše všem obyvatelům Jeruzaléma (srov. Sk 2,14-36). Synodální život je zakořeněn ve stejném dynamismu. Existuje mnoho svědectví, která popisují prožitek první etapy tímto způsobem, a ještě početnější jsou ta, která synodalitu a misii neoddelitelně spojují.

52. V církvi, která se definuje jako znamení a nástroj sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva (srov. LG 1), se úvaha o misii zaměřuje na jasnost znamení a účinnost nástroje, bez nichž jakékoli hlásání postrádá věrohodnost. Misie není marketing náboženského produktu, ale budování společenství, v němž jsou vztahy projevem Boží lásky, a jehož samotný život se proto stává hlásáním. *Ve Skutcích apoštolů* po Petrově promluvě bezprostředně následuje líčení života prvotní komunity, v níž se všechno stalo příležitostí ke společenství (srov. 2,42-47), které ji činilo přitažlivou.

53. V této linii se **první otázka týkající se misie ptá, co jsou členové křesťanského společenství skutečně ochotni mít společného, přičemž se vychází z neredukovatelné jedinečnosti každého člena** na základě jeho přímého vztahu s Kristem ve křtu a toho, že v něm přebývá Duch Svatý. To činí příspěvek každého pokřtěného cenným a nepostradatelným. S touto možností přispění souvisí jeden z důvodů pocitu úžasu, který byl zaznamenán v první fázi: „Opravdu mohu něco nabídnout?“ Zároveň je každý člověk vyzván, aby uznal svou vlastní neúplnost, a tedy vědomí, že k plnosti poslání je zapotřebí každého. V tomto smyslu má misie také konstitutivně synodální rozměr.

54. Z tohoto důvodu se druhá priorita, kterou objevuje misijní synodální církev, týká způsobu, jakým je schopna církev ocenit příspěvek všech, každého s jeho dary a rolemi, ocenit rozmanitost charismat a integrovat vztah mezi hierarchickými a charismatickými dary.⁸ Perspektiva misie staví charismata a služby do horizontu toho, co je společné, a tím chrání jejich plodnost, která je ohrožena, když se stanou výsadami, které umožňují formy vyloučení. **Misijní synodální církev má povinnost klást si otázku, jak může rozpoznat a ocenit přínos, který může v misii nabídnout každý pokřtěný**, který vychází sám ze sebe a podílí se spolu s ostatními na něčem větším. „Přispívat aktivně ke společnému dobru lidstva“ (CA 34) je neodmyslitelnou součástí důstojnosti osoby, a to i v rámci křesťanského společenství. První příspěvek, který může každý učinit, je k rozlišování znamení času (srov. GS 4), aby si udržel vědomí našeho společného poslání v souladu s dechem Ducha. K tomuto rozlišování mohou přispět všechny úhly pohledu, počínaje úhlem pohledu chudých a vyloučených: kráčet spolu s nimi neznamená pouze odpovídat na jejich potřeby a utrpení a přijímat je, ale také učit se od nich. To je cesta, jak uznat jejich stejnou důstojnost, vyhnout se nástrahám „asistenční církve“ a co nejvíce předjímat logiku nového nebe a nové země, k nimž směřujeme.

55. Pracovní listy spojené s touto prioritou se snaží konkretizovat tuto základní otázku s ohledem na témata, jako je uznání rozmanitosti povolání, charismat a služeb, podpora křestní důstojnosti žen, role služebného kněžství a zejména služba biskupa v rámci misijní synodální církve.

B 3. Spoluúčast, zodpovědnost a pravomoci: Jaké procesy, struktury a instituce je třeba pro misijní synodální církev?

56. „Slova ‚společenství‘ a ‚misie‘ mohou zůstat poněkud abstraktní, pokud nebudeme pěstovat církevní praxi, která vyjadřuje konkrétnost synodality na každém kroku

⁸ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *luvenescit Ecclesia*, 15. května 2016, 13–18.

naší cesty a činnosti a podporuje skutečnou účast každého a všech.“⁹ Tato slova Svätého otce nám pomáhají propojit spoluúčasť s dalšími dvěma tématy. Spoluúčasť dodává konkrétnímu charakteru procesního rozměru synodální církve antropologickou relevanci. Vyjadřuje starost o rozkvět lidských bytostí, tedy polidštění vztahů, které jsou jádrem společenství a závazku k poslání. Chrání jedinečnost tváře každého člověka a nabádá, aby přechod k „my“ nepohltil „já“ do anonymity nerozlišené kolektivity. Chrání před upadnutím do abstraktnosti práv nebo před redukcí osob na podřízené nástroje pro výkon organizace. Spoluúčasť je v podstatě projevem tvořivosti, způsobem, jak pěstovat vztahy pohostinnosti, přijetí a lidského blaha, které jsou jádrem poslání a společenství.

57. Z výše představené vize integrální spoluúčasti vyplývá třetí priorita, kterou se zabývala i setkání kontinentální etapy: **otázka autority, jejího významu a stylu jejího výkonu v rámci synodální církve. Zejména: je autorita jako forma moci odvozená z civilních modelů, které nabízí svět, nebo je zakořeněna ve službě?** „Ne tak bude mezi vámi“ (Mt 20,26; srov. Mk 10,43), říká Pán, který po umytí nohou učedníky napomíná: „Dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali, jako jsem jednal já“ (Jan 13, 15). Slovo „autorita“ ve svém původu označuje schopnost umožnit druhým růst, a proto je službou jedinečnosti každého člověka, podporující tvořivost, a nikoliv formou kontroly, která ji blokuje; je službou vytváření osobní svobody, a ne svazováním, které ji omezuje. S touto otázkou souvisí druhá, vyjadřující starost o konkrétní a trvalou podobu této autority: **Jak můžeme strukturám a institucím církve vtisknout dynamiku misijní synodální církve?**

58. Z tohoto zaměření vyplývá další, stejně konkrétní téma, jehož cílem je právě udržení dynamiky spoluúčasti v čase. Téma formace se objevuje ve všech dokumentech první fáze. Jak se opakovaně zdůrazňuje ve zprávách kontinentálních shromáždění a před nimi ve zprávách místních církví, **samotné instituce a struktury nestačí k tomu, aby se církev stala synodální. Je zapotřebí synodální kultury a spirituality oživené touhou po obrácení a podporované odpovídající formací.** Potřeba formace se neomezuje na aktualizaci obsahu, ale má integrální rozsah a dotýká se všech schopností a dispozic člověka, včetně orientace na poslání, schopnosti navazovat vztahy a budovat společenství, ochoty duchovně naslouchat a obeznamenosti s osobním a komunitním rozlišováním. Nezbytná je také trpělivost, vytrvalost, důvěra a svoboda ve vyslovování pravdy (*parrhesia*).

59. Formace je nezbytným prostředkem k tomu, aby se synodální způsob jednání stal pastoračním vzorem pro život a činnost církve. **Potřebujeme integrální formaci, počáteční i trvalou, pro všechny členy Božího lidu.** Žádný křesťan se nemůže cítit mimo tento závazek, a proto je třeba v synodálním způsobu strukturovat adekvátní návrhy na formaci určené všem věřícím. Zejména pak platí, že čím více je člověk povolán ke službě církvi, tím více musí pociťovat naléhavost formace: biskupové, kněží, jáhni, zasvěcení muži a ženy a všichni, kdo vykonávají službu, potřebují formaci, aby obnovili způsoby výkonu autority a rozhodovací procesy v synodálním smyslu a naučili se, jak v Duchu uskutečňovat rozlišování a konverzaci v církevním společenství. Kandidáti služebného kněžství musí být formováni v synodálním stylu a mentalitě. Podpora

9 FRANTIŠEK, *Chvilka k zamyšlení na začátku synodálního putování*, 9. října 2021.

kultury synodality předpokládá revizi současných podob seminárního *curricula* a formaci samotných formátorů a vyučujících teologie tak, aby byla jasnější a rozhodnější orientace na formaci pro život ve společenství, poslání a účasti. Formace ke skutečně synodální spiritualitě je jádrem obnovy církve.

60. Četné příspěvky zdůrazňují potřebu podobného úsilí o **obnovu jazyka, který církev používá** v liturgii, kázání, katechezi, sakrálním umění, jakož i ve všech formách komunikace určených věřícím a širší veřejnosti, a to i prostřednictvím nových nebo tradičních forem médií. Aniž by došlo k oslabení hloubky tajemství, jež církev hlásá anebo bohatství její tradice, je třeba, aby obnova jazyka otevřela mužům a ženám naší doby k tomuto tajemství cestu, místo aby je činila nesrozumitelnými. Inspirace svěžestí jazyka evangelia, schopnost inkulturace, kterou vykazují dějiny církve, a slibné zkušenosti, které již probíhají, a to i v digitálním prostředí, nás vybízejí k tomu, abychom s důvěrou a rozhodností pokračovali v úkolu, který má zásadní význam pro účinnost hlásání evangelia, což je cíl, o který usiluje misijní synodální církev.

Řím, 29. května 2023
Památka Nejsvětější Panny Marie, Matky církve

XVI. ŘÁDNÉ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ BISKUPSKÉ SYNODY

*ZA CÍRKEV SYNODÁLNÍ:
SPOLEČENSTVÍ, SPOLUÚČAST, POSLÁNÍ*

PRACOVNÍ LISTY PRO SYNODÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

(PRVNÍ ZASEDÁNÍ – ŘÍJEN 2023)

Úvod

Jestliže je celé IL „koncipováno jako praktická pomůcka ve službě konání synodálního shromáždění v říjnu 2023, a tedy pro jeho přípravu“ (č. 10), platí to zejména pro zde předložené pracovní listy. Byly připraveny s cílem usnadnit rozlišování o třech „prioritách, které nejsilněji vystupují z práce všech kontinentů“ (č. 14), s cílem určit konkrétní kroky, k nimž se cítíme být povoláni Duchem Svatým, abychom rostli jako synodální církve. Proto je třeba prezentaci pracovních listů, vysvětlení jejich struktury a návod k jejich použití zasadit do širšího kontextu práce shromáždění.

Dynamika shromáždění

Shromáždění se bude zabývat otázkami položenými IL střídavě na plenárních zasedáních (*Congregationes Generales*) a ve skupinách (*Circuli Minores*), jak předpokládá čl. 14 konstituce EC.

Shromáždění se bude zabývat jednotlivými tématy v pořadí, v jakém je navrhuje IL. Začne prací na oddílu A „Za církve synodální. Celková zkušenost“ (č. 17–42) s cílem zaměřit se s větší jasností na základní charakteristiky synodální církve, počínaje zkušeností společného putování, kterou Boží lid prožil během těchto dvou let a která je shromážděna v dokumentech vytvořených během první fáze, až po rozlišování pas-týřů. Shromáždění je žádáno, aby svou práci vedlo integrálním způsobem s ohledem na zkušenost Božího lidu jako celku v celé její složitosti.

Shromáždění poté přistoupí k řešení tří prioritních otázek, které vyplynuly z fáze konzultací, jak je uvedeno v oddíle B IL (č. 43–60). Každá z těchto priorit je předmětem jedné ze tří částí, na které je oddíl B rozdělen, „v souvislosti se třemi klíčovými slovy synody: společenství, poslání, spoluúčast“ (č. 43). Pořadí, v němž se tyto tři pojmy objevují, je obrácené, jak je vysvětleno v č. 44. Toto pořadí je zachováno i v pracovních listech, které jsou rovněž rozděleny do tří částí, z nichž každá přebírá název odpovídající části oddílu B, čímž je zdůrazněno jednotící téma:

- „B 1. Společenství, které se rozšiřuje: Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?“ (č. 46–50).
- „B 2. Spoluzodpovědnost v poslání: Jak můžeme lépe sdílet dary a úkoly ve službě evangeliu?“ (č. 51–55).
- „B 3. Spoluúčast, zodpovědnost a autorita: Jaké procesy, struktury a instituce je třeba pro misijní synodální církve?“ (č. 56–60).

Každé ze tří priorit odpovídá pět pracovních listů, přičemž každý z nich představuje „vstupní bod k dané prioritě, k níž lze tímto způsobem přistupovat z různých, ale vzájemně se doplňujících perspektiv souvisejících s různými aspekty života církve, které vyplynuly z práce kontinentálních shromáždění“ (č. 45).

Strukturování práce do postupných kroků nesnižuje dynamiku, která obě sekce spojuje. Zkušenost Božího lidu, kterou se zabývá integrující perspektiva oddílu A, nadále představuje horizont, do něhož lze zasadit jednotlivé otázky položené v oddílu B. Cílem shromáždění bude, aby „udržovalo dynamickou rovnováhu mezi celkovým pohledem [...] a určováním jednotlivých kroků, které je třeba učinit“ (č. 16). Právě tyto konkrétní kroky prohlubují a konkretizují první část, a opačně od celkového pohledu přijímají perspektivu a soudržnost proti riziku rozptýlení v detailech.

Poslední část práce shromáždění bude věnována shromažďování plodů tohoto procesu, tj. rozlišování cest, po kterých budeme společně pokračovat. Shromáždění zváží způsoby, jak pokračovat ve čtení zkušeností Božího lidu, mimo jiné prostřednictvím podpory nezbytných prohlubujících teologických a kanonických studií v rámci přípravy na druhé zasedání synodálního shromáždění v říjnu 2024.

Shromáždění bude i nadále používat metodu konverzace v Duchu Svatém (srov. č. 32–42), která charakterizovala celý synodální proces, a v případě potřeby ji přizpůsobí. Díky přímé zkušenosti s touto metodou (srov. obrázek na s. 18) pak bude shromáždění schopno s větším vhladem uvažovat o způsobech, jak ji snadněji začlenit do běžného života církve jako společný způsob rozlišování Boží vůle.

Jak používat pracovní listy

Pracovní listy jsou navrženy jako pracovní nástroj během říjnového shromáždění v roce 2023, pro řešení tří prioritních otázek uvedených v oddíle B. Nejsou to tedy kapitoly knihy, které by se četly postupně, ani krátké a víceméně ucelené eseje na dané téma. Jsou „k práci“, nikoli „k přečtení“ v tom smyslu, že nabízejí osnovu k modlitbě a osobnímu zamyšlení v rámci přípravy na skupinovou a plenární diskusi. Stejně tak mohou být použity pro hloubková tematická setkání v synodálním stylu na všech úrovních církevního života. Nejsou určeny k tomu, aby se s nimi pracovalo postupně: každá z nich by měla být uchovávána společně s částí oddílu B IL, které odpovídá, ale lze se jimi zabývat nezávisle na všech ostatních.

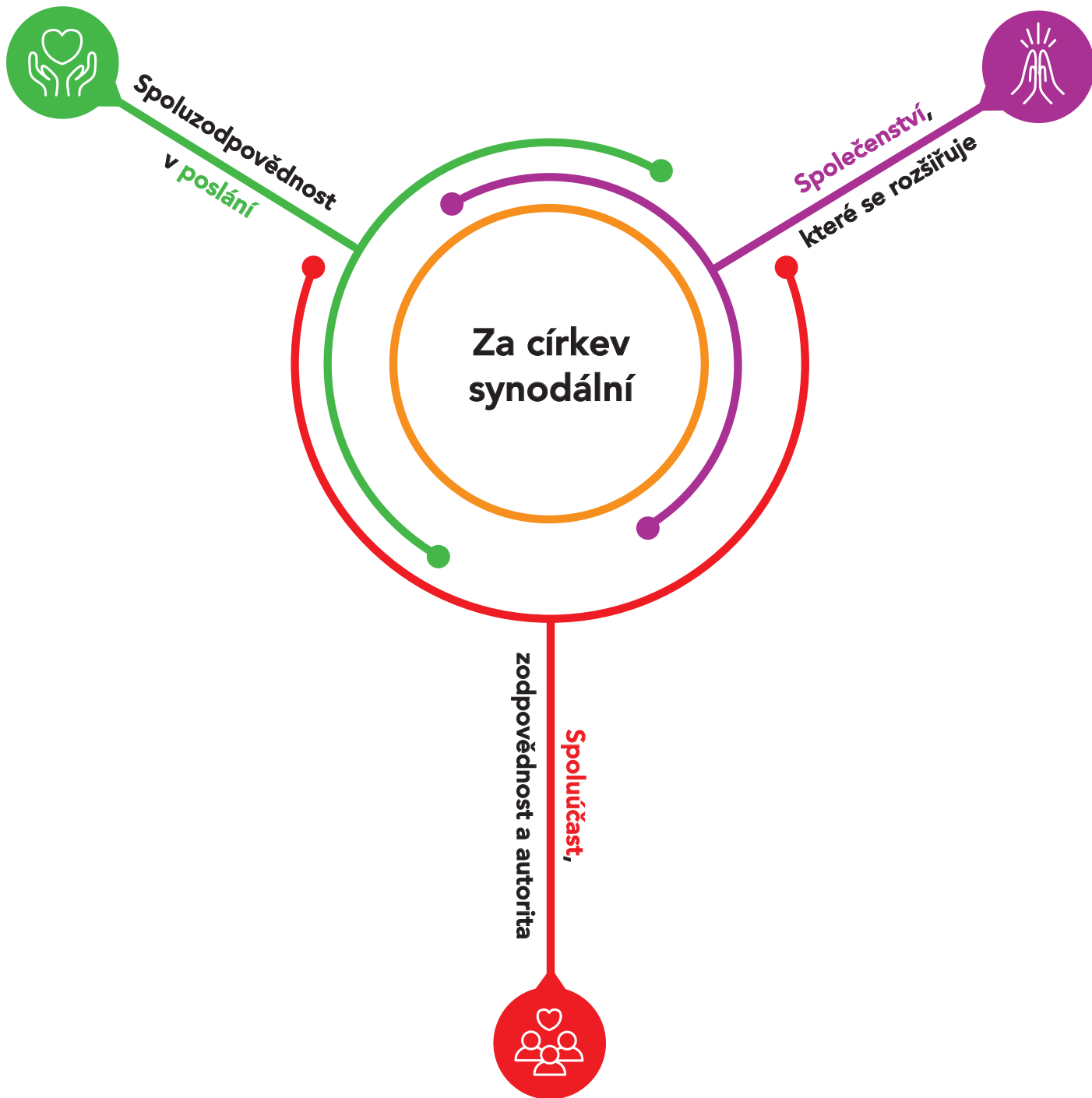
Všechny pracovní listy mají stejnou strukturu: začínají stručnou kontextualizací otázky uvedené v názvu a každý z nich je zarámován tím, co vyplynulo z první fáze. Poté předkládají otázku k rozlišování. Nakonec nabízejí několik postřehů, které nastiňují různé perspektivy (teologickou, pastorační, kanonickou atd.), rozměry a úroveň (farnost, diecéze atd.). Především připomínají jedinečnost tváří členů Božího lidu, jejich charismata a služby a otázky, které vyjádřili během fáze naslouchání. Množství podnětů jednotlivých pracovních listů vyplývá ze snahy zůstat věrni bohatství a rozmanitosti materiálu získaného z konzultací, ale nemají být považovány za dotazník, který vyžaduje odpověď na každou otázku. Některé poznatky se ukáží jako obzvláště podnětné v určitých oblastech světa, jiné v jiných regionech. Každý je vyzván, aby si vybral ty, které podle jeho názoru nejlépe umožňují sdílet bohatství jeho vlastního církevního kontextu s ostatními. To bude jejich příspěvek ke společnému úkolu.

Každý pracovní list se zaměřuje na téma uvedené v názvu, přičemž je samozřejmostí referenční rámec, který představuje IL, jehož obsah se v každém případě

neopakuje ani výslovně necituje. Představují však základ práce spolu se všemi dokumenty vytvořenými během konzultační fáze: „Při přípravě na shromáždění jsou členové synody vyzváni, aby měli na paměti předchozí dokumenty, zejména DKE a závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění z různých kontinentů, jakož i zprávu digitální synody, a aby je používali jako nástroje pro vlastní rozlišování“ (č. 9). Nejde tedy o to, začít od nuly, ale pokračovat v již započaté cestě. Z tohoto důvodu a z důvodu omezení rozsahu textu, pracovní listy nenabízejí systematické zpracování jednotlivých témat ani se nezabývají záležitostmi do hloubky. Skutečnost, že synodální proces vyzdvihl některé body jako prioritní, neznamená, že jiné otázky jsou méně důležité. Na základě konzultací s Božím lidem představují otázky navržené v pracovních listech výchozí body pro řešení základní otázky, která je hnacím motorem a vodítkem celého procesu: „Jak toto ‚společné putování‘, které se dnes odehrává na různých úrovních (od místní až po univerzální), umožňuje církvi hlásat evangelium v souladu s posláním, které jí bylo svěřeno; a k jakým krokům nás Duch vyzývá, abychom rostli jako synodální církve?“ (PD 2).

Mezi pracovními listy jsou zřejmé styčné body a některé překryvy. Nejedná se o opakování. Při vypracovávání návrhu se vycházelo z toho, že pracovní listy jsou určeny k použití nezávisle na sobě. Navíc je tím zdůrazněna bohatá síť vzájemných vazeb mezi probíranými tématy.

Některé z otázek, které vyllynuly z konzultace Božího lidu, se týkají témat, o nichž již existuje učení magisteria a teologie, které je třeba zvážit. Uvedme jen dva příklady: přijetí rozvedených a znovu sezdaných, kterým se zabývá postsynodální apoštolská exhortace *Amoris laetitia*, nebo inkulturace liturgie, která je předmětem instrukce *Varietates legitimae* (1994) Kongregace pro bohoslužbu a svátosti. Skutečnost, že se stále objevují otázky týkající se takovýchto témat, by neměla být ukvapeně odmítána, spíše vyzývá k rozlišování, a synodální shromáždění je k tomu privilegovaným místem. Zejména je třeba zvážit skutečné či domnělé překážky, které brání uskutečnění kroků naznačených v předchozích dokumentech, a nabídnout úvahy o tom, jak je lze odstranit. Pokud například překážka pramení z obecného nedostatku informací, bude třeba zlepšit komunikaci. Pokud naopak problém pramení z obtížného pochopení důsledků dokumentů v běžných situacích nebo z neschopnosti „nalézt se“ v tom, co je navrhováno, mohlo by být, že vyvstane otázka, která se ukáže být znamením změněné skutečnosti nebo nutnosti „překypující“ milosti, vyžadující další reflexi obsahu víry a živé tradice církve. Práce prvního zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody bude obtížná, aby přinesla přesvědčivé pokyny k mnoha z těchto témat. Proto Svatý otec rozhodl, že synodální shromáždění se bude konat ve dvou zasedáních. Hlavním cílem prvního zasedání bude nastínit cesty hlubšího porozumění v synodálním stylu a uvést příslušné aktéry, kteří se mají zapojit, a způsoby, jak zajistit plodný proces ve službě rozlišování, které má být dokončeno na druhém zasedání v říjnu 2024. Svatému otci pak budou předloženy návrhy, jak můžeme růst jako synodální církve.

Společenství, které se rozšiřuje B 1

Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

B 1.1 Jak služba lásky a závazek ke spravedlnosti a péči o společný domov posilují společenství v synodální církvi?

Kontinentální shromáždění naznačují různé směry našeho růstu jako misijní synodální církve:

a) V synodální církvi zauímají ústřední místo chudí, v primárním smyslu ti, kteří žijí v podmínkách materiální chudoby a sociálního vyloučení. Jsou příjemci péče, ale především jsou nositeli radostné zvěsti, kterou potřebuje slyšet celé společenství. Církev se od nich má co učit a co přijímat (srov. *Lk 6,20*; EG 198). Synodální církve uznává a oceňuje jejich ústřední roli.

b) Péče o náš společný domov vyžaduje společnou činnost. Řešení mnoha problémů, jako je například změna klimatu, vyžaduje angažovanost celé lidské rodiny. Péče o náš společný domov již poskytuje kontext pro setkávání a spolupráci s členy jiných církví a církevních společenství, s věřícími jiných náboženství a s lidmi dobré vůle. Tento závazek vyžaduje, abychom jednali současně na mnoha úrovních: katecheze a pastorační práce, podpora lepšího životního stylu a správa církevního majetku (nemovitého i finančního).

c) Migrační pohyby jsou znamením naší doby a „migranti jsou jakýmsi paradigmatem schopným vnést světlo do naší doby“¹⁰. Jejich přítomnost představuje zvláštní výzvu pro katolické věřící, aby kráčeli společně. Představují výzvu k vytváření vazeb s církvemi v zemích původu migrantů a zároveň představují příležitost zakusit rozmanitost církve, a to významně i prostřednictvím diaspory východních katolických církví.

d) Synodální církve může vydávat prorocké svědectví roztráštěnému a polarizovanému světu, zvláště pokud jsou její členové odhodláni jít společně s ostatními za budováním společného dobra. V místech poznamenaných hlubokými konflikty to vyžaduje schopnost být strůjci smíření a řemeslníky míru.

e) „Každý křesťan a každé společenství je povoláno být nástrojem Božím k osvobození a k podpoře chudých“ (EG 187). To znamená ochotu postavit se ve veřejné diskusi po boku těch, kteří jsou nejvíce na okraji, propůjčit hlas jejich záležitostem a odsoudit situace nespravedlnosti a diskriminace a zároveň se snažit vyhnout spolupíni těch, kteří jsou za nespravedlnost zodpovědní.

¹⁰ XV. ŘÁDNÉ GENERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ BISKUPSKÉ SYNODY, *Mladí lidé, víra a rozlišování povolání*. Závěrečný dokument, 27. října 2018, 25.

Otázka k rozlišování

Kráčet společně znamená nikoho neopouštět a zůstat po boku těch, kteří bojují nejvíce. Jak budujeme synodální církev schopnou podporovat sounáležitost a účast těch nejmenších v církvi a ve společnosti?

Návrhy k modlitbě a přípravné reflexi

1) Skutky spravedlnosti a milosrdenství jsou formou účasti na Kristově poslání. Každý pokřtěný je proto povolán, aby se v této oblasti angažoval. Jak lze toto vědomí v křesťanských společenstvích probouzet, pěstovat a posilovat?

2) Nerovnosti, které charakterizují současný svět, jsou přítomny i v církvi a oddělují například církve bohatých a chudých zemí anebo společenství bohatších a chudších oblastí téže země. Jak můžeme tyto nerovnosti překonat a jít společně jako místní církve tak, abychom zažili skutečné sdílení darů?

3) Jaké úsilí bylo na synodálním putování vynaloženo k přijetí hlasu nejchudších a k začlenění jejich příspěvku? Co jsme se dozvěděli o tom, jak podporovat sounáležitost a účast těch, kdo jsou nejvíce na okraji? Co se musí stát, abychom umožnili jejich větší zapojení do našeho společného putování, a jak dovolit, aby jejich hlasy zpochybnily náš způsob jednání, když nedostatečně začleňuje druhé?

4) Jak se přijetí migrantů může stát příležitostí k tomu, abychom kráčeli s lidmi z jiné kultury, zvláště když sdílíme stejnou víru? Jaká opatření jsou v rámci místní pastorače přijímána pro komunity migrantů? Jak je oceňována diaspora východních katolických církví a jak se jejich přítomnost může stát příležitostí k prožívání jednoty v rozmanitosti? Jak lze vytvořit vazby mezi církvemi v zemích odchodu a příchodu?

5) Umí křesťanské společenství doprovázet celou společnost při budování společného dobra, nebo se snaží hájit pouze své vlastní zájmy? Je křesťanské společenství schopno vydávat svědectví o možnosti shody nad rámec politických polarizací? Jak se na tyto úkoly připravuje prostřednictvím modlitby a formace? Práce pro společné dobro vyžaduje vytváření aliancí a koalic. Jaká kritéria rozlišování bychom v tomto směru měli používat? Jak společenství doprovází své členy, kteří se angažují v politice?

6) Jakou máme zkušenost s tím, že v péči o náš společný domov jdeme společně s jinými lidmi mimo katolickou církev (jednotlivci, skupinami a hnutími)? Co jsme se naučili? Jakého pokroku jsme dosáhli v koordinaci různých úrovní činnosti nezbytných pro účinnou péči o náš společný domov?

7) Kráčet společně s chudými a těmi, kdo jsou na okraji, vyžaduje ochotu naslouchat. Měla by církev uznat zvláštní službu naslouchání a doprovázení pro ty, kdo se této pomoci ujímají? Jak může synodální církev formovat a podporovat ty, kdo takové doprovázení nabízejí? Jak můžeme církevně uznat ty, kdo jako odpověď na autentické povolání přispívají ke spravedlivé společnosti a pečují o náš společný domov?

Společenství, které se rozšiřuje B 1

Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

B 1.2 Jak může synodální církev uskutečnit zaslíbení, že „láska a pravda se setkají“ (srov. Žl 85,11)?

Pochopení skutečného a konkrétního významu křesťanského povolání setkat se s Pánem prostřednictvím přijetí a doprovázení se stalo hlavním tématem první fáze synodální cesty.

DKE si vybral biblický obraz rozšiřujícího se stanu (srov. Iz 54,2), aby vyjádřil výzvu být současně dobře zakořeněným a otevřeným společenstvím. Kontinentální shromáždění, vycházející ze svých různých kontextů, navrhla další rezonující obrazy, které vystihují rozměr přijetí, jež je jádrem poslání církve. Asie nabídla obraz člověka, který si zuje boty, aby překročil práh, jako znamení pokory, s níž se připravujeme na setkání s Bohem a bližním. Oceánie navrhla obraz lodi a Afrika obraz církve jako Boží rodiny, která je schopna nabídnout sounáležitost a přijetí všem svým členům v celé jejich rozmanitosti.

V této rozmanitosti můžeme vysledovat jednotu záměru. Církev všude hledá způsoby, jak obnovit své poslání být vlídným a pohostinným společenstvím, setkávat se s Kristem v těch, které přijímá, a být znamením jeho přítomnosti a věrohodným hlášením evangelia v životě všech. Je hluboce zapotřebí napodobovat Pána a Mistra ve schopnosti žít zdánlivý paradox: odvážně hlásat své autentické učení a zároveň nabízet svědectví radikálního začlenění a přijetí (srov. DKE 30).

V tomto bodě bylo synodální putování příležitostí k hlubokému setkání, které se odehrávalo s pokorou a upřímností. Některé překvapilo zjištění, že synodální styl umožňuje otázky vzešlé z tohoto setkání zasadit do misijní perspektivy. Tato setkání nevedla k ochromení, ale živila naději, že synoda bude katalyzátorem obnovy poslání a podnítí nás k nápravě vztahové struktury církve.

Touha nabídnout opravdové přijetí je pocit, který vyjadřují účastníci synody napříč různými kontexty:

a) Závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění často zmiňují ty, kteří se v církvi necítí být přijati, jako jsou rozvedení a znovu sezdání, lidé v polygamních manželstvích nebo katolíci LGBTQ+.

b) Také si všimají toho, jak rasová, kmenová, etnická, třídní nebo kastovní diskriminace, která je v Božím lidu také přítomná, vede k tomu, že se někteří cítí v komunitě méně důležití nebo vítaní.

c) Existují rozsáhlé zprávy o různých praktických a kulturních překážkách, které vylučují osoby se zdravotním postižením a které je třeba překonat.

d) Objevuje se také obava, že ti nejchudší, kterým je radostná zvěst určena především, jsou příliš často na okraji křesťanských společenství (například migranti a uprchlíci, děti ulice, bezdomovci, oběti obchodování s lidmi a další).

e) Dokumenty kontinentálních shromáždění konstatují, že je třeba zachovat spojení mezi synodálním obrácením a péčí o osoby, které přežily zneužívání, a o ty, kteří jsou v církvi postaveni na okraj. Kontinentální shromáždění kladou velký důraz učit se vykonávat spravedlnost jako formu péče o ty, kteří byli zraněni členy církve, zejména o oběti a pozůstalé po obětech všech forem zneužívání.

f) Naslouchání hlasům, které jsou nejčastěji zanedbávány, je označeno za cestu k růstu v lásce a spravedlnosti, k nimž nás vyzývá evangelium.

Otázka k rozlišování

Jaké kroky může synodální církev podniknout, aby stále více napodobovala svého Mistra a Pána, který kráčí se všemi v bezpodmínečné lásce a hlásá plnost pravdy evangelia?

Návrhy k modlitbě a přípravné reflexi

1) S jakým postojem přistupujeme ke světu? Umíme rozpoznat, co je dobré, a zároveň se zavazujeme prorocky odsoudit vše, co porušuje důstojnost osob, lidských společenství a stvoření?

2) Jak můžeme mluvit prorockým hlasem, abychom odhalili zlo, aniž bychom ještě více roztržili naše společenství? Jak se můžeme stát církví, která poctivě řeší své konflikty a nebojí se chránit prostory pro nesouhlas?

3) Jak můžeme obnovit blízkost a pečující vztahy jako jádro poslání církve, „kráčet s lidmi, místo abychom o nich mluvili nebo se na ně jen dívali“?

4) Jak můžeme v duchu postsynodální apoštolské exhortace *Christus vivit* kráčet společně s mladými lidmi? Jak může být „přednostní volba pro mladé lidi“ středem našich pastoračních strategií a synodálního života?

5) Jak můžeme pokračovat ve smysluplných a konkrétních krocích, abychom nabídli spravedlnost obětem a pozůstalým po obětech sexuálního, duchovního, ekonomického a mocenského zneužívání a zneužívání svědomí osobami, které vykonávaly úřad v církvi nebo byly v církvi nositeli odpovědnosti?

6) Jak můžeme vytvořit prostor, kde se ti, kteří se cítí církví zraněni a společenstvím nepřijati, cítí být uznáni, přijati, kde se mohou svobodně ptát a nejsou odsuzováni? Jaké konkrétní kroky jsou ve světle postsynodální apoštolské exhortace *Amoris laetitia* potřebné k přijetí těch, kteří se cítí být vyloučeni z církve kvůli svému postavení nebo sexualitě (například znovu sezdaní rozvedení, lidé v polygamních manželstvích, LGBTQ+ lidé atd.)?

7) Jak můžeme být otevřenější a vstřícnější vůči migrantům a uprchlíkům, etnickým a kulturním menšinám a domorodým komunitám, které jsou již dlouho součástí církve, ale často stojí na jejím okraji? Jak může církev lépe přijmout jejich přítomnost jako dar?

8) Jaké fyzické a kulturní bariéry musíme odbourat, aby se lidé s postižením mohli cítit jako plnohodnotní členové komunity?

9) Jak můžeme zvýšit přínos starších lidí pro život křesťanského společenství a společnosti?

Společenství, které se rozšiřuje B 1

Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

B 1.3 Jak může růst dynamický vztah výměny darů mezi církvemi?

Společenství, k němuž je církev povolána, je dynamický vztah výměny darů, který svědčí o transcendentní jednotě v rozmanitosti. Jedním z nejvýznamnějších darů do-
savadního synodálního putování je znovuobjevení bohatství naší rozmanitosti a hloubky naší vzájemné propojenosti. Rozmanitost a vzájemná propojenost neohrožují, ale spíše vytvářejí kontext pro hlubší přijetí naší jednoty stvoření, povolání a údělu.

Synodální proces byl na místní úrovni církve prožíván živě a s nadšením, zejména když se naskytla příležitost ke konverzaci v Duchu Svatém. DKE se snažil zachytit tuto vitalitu a zároveň zdůraznit mimořádnou shodu otázek a témat, které se objevily napříč kontexty. Během kontinentálních shromáždění byly objeveny aspekty života církve ve velmi odlišných kontextech, což je vzácný dar. Kontinenty zároveň vstoupily do hlubšího vztahu s rozmanitostí, která charakterizuje jejich různé regiony. Patří k nim rozdíly mezi sousedy v rámci kontinentů i rozmanité projevy katolicity v místech, kde latinská a východní katolická církev sdílí stejné území, často v důsledku vln migrace a vzniku komunit v diaspoře. Jak poznamenalo jedno kontinentální shromáždění, velmi konkrétně jsme navzájem prožívali „společenství společenství“, přičemž jsme si všímali darů a napětí, které to může vyvolávat.

Tato setkání vedla ke společným postřehům a jasným požadavkům:

a) Je žádoucí, abychom v církevní a teologické konverzaci, v níž často převládají latinské/západní hlasy, lépe slyšeli a rozpoznali různé tradice konkrétních regionů a církví. Důstojnost pokřtěných je v mnoha kontextech uznávána jako klíčový bod, podobně pro mnoho členů zejména východních katolických církví zůstává velikonoční tajemství slavené ve svátostech křesťanské iniciace středem úvah o křesťanské identitě a synodální církvi.

b) Východní katolické církve mají dlouhou a významnou zkušenost se synodalitou, kterou sdílí s pravoslavnými církvemi, a přejí si, aby se této tradici věnovala pozornost při diskusích a rozlišování v rámci tohoto synodálního procesu.

c) Stejně tak existují specifické a zvláštní skutečnosti, kterým východní křesťané v diaspoře čelí v nových kontextech spolu se svými pravoslavnými bratry a sestrami. Je žádoucí, aby si východní katolické církve v diaspoře dokázaly zachovat svou identitu a byly uznány jako něco víc než etnická společenství, tj. jako církve *sui iuris* s bohatou duchovní, teologickou a liturgickou tradicí, která přispívá k poslání církve v dnešním globálním kontextu.

Otázka k rozlišování

Jak může každá místní církev, která je ve svém kontextu subjektem misie, posílit, podpořit a integrovat výměnu darů s ostatními místními církvemi v horizontu jedné katolické církve? Jak lze místním církvím pomoci podporovat katolicitu církve v harmonickém vztahu mezi jednotou a rozmanitostí při zachování specifičnosti každé z nich?

Návrhy k modlitbě a přípravné reflexi

1) Jak zvýšit povědomí o tom, že církev, jedna a katolická, je již od počátku nositelkou bohaté a mnohotvárné rozmanitosti?

2) Jakými gesty by si mohly všechny místní církve navzájem projevit pohostinnost, aby měly prospěch ze vzájemné výměny církevních darů a projevily církevní společenství v oblasti liturgie, spirituality, pastorační péče a teologické reflexe? Zejména jak můžeme usnadnit výměnu zkušeností a vizí synodality mezi východními katolickými církvemi a latinskou církví?

3) Jak by mohla latinská církev rozvinout větší otevřenost vůči duchovním, teologickým a liturgickým tradicím východních katolických církví?

4) Jak si mohou východní katolické církve v diaspoře zachovat svou identitu a být uznány jako něco víc než jen etnická společenství?

5) Některé církve žijí ve velmi nejisté situaci. Jak mohou ostatní církve vzít na sebe jejich utrpení a zajistit jejich potřeby a uvést do praxe učení apoštola Pavla, který žádal obce v Řecku, aby štědře podporovaly jeruzalémskou církev: „to, co vám přebývá, jim prospěje v nedostatku, aby zase jejich přebytek doplnil to, co potřebujete vy. Tak se to vyrovná“ (2K 8,14)? Jakou roli mohou v tomto ohledu sehrát světové instituce a instituce Svatého stolce, které se věnují službě charity?

6) Jak můžeme zohlednit a ocenit přínos a zkušenosti místních církví v učení magisteria a církevních norem na univerzální úrovni?

7) Jak ve stále globalizovanějším a propojenějším světě rozvíjet strukturu vztahů mezi místními církvemi téhož regionu a také různých kontinentů? Jak se může zvyšující se mobilita lidí, a tedy přítomnost komunit migrantů, stát příležitostí pro budování vazeb mezi církvemi a pro výměnu darů? Jak lze konstruktivně řešit napětí a nedorozumění, která mohou vznikat mezi věřícími různých kultur a tradic?

8) Jak mohou celosvětové církevní instituce, počínaje těmi, které podléhají Svatému stolci a dikasteriím Římské kurie, podporovat oběh darů mezi církvemi?

9) Jak může být výměna zkušeností a darů aktivní a plodná nejen mezi různými místními církvemi, ale také mezi různými povoláními, charismaty a spiritualitami v Božím lidu, včetně institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, laických sdružení a hnutí a nových společenství? Jak je možné zajistit účast společenství kontemplativního života na této výměně?

Společenství, které se rozšiřuje B 1

Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

B 1.4 Jak může synodální církev naplňovat své poslání prostřednictvím obnoveného ekumenického závazku?

„Cesta synodality, po které katolická církev kráčí, je a musí být ekumenická, stejně jako ekumenická cesta je synodální.“¹¹ Synodalita je společnou výzvou, která se týká všech věřících v Krista, stejně jako je ekumenismus především společnou cestou (*syn-odos*), po které se putuje společně s ostatními křesťany. Synodalita a ekumenismus jsou dvě cesty, po kterých je třeba jít společně a jejichž společným cílem je lepší křesťanské svědectví. To může mít podobu soužití v „ekumenismu života“ na různých úrovních, včetně mezikonfesionálních sňatků, a také prostřednictvím nejzazšího činu, kterým je vydání vlastního života na svědectví víry v Krista v ekumenismu mučednictví.

Závazek budovat synodální církev má několik ekumenických důsledků:

a) Jedním křtem se všichni křesťané podílejí na *sensus fidei* (nadpřirozeném smyslu pro víru; srov. LG 12), proto je třeba v synodální církvi pozorně naslouchat všem pokřtěným.

b) Ekumenická cesta je „výměnou darů“ a jedním z darů, které mohou katolíci získat od jiných křesťanů, je právě jejich synodální zkušenost (srov. EG 246). Znovuobjevení synodality jako konstitutivní dimenze církve je jedním z plodů ekumenického dialogu, zejména s pravoslavnými křesťany.

c) Ekumenické hnutí jako laboratoř synodality. Zdrojem inspirace by mohla být zejména metodologie dialogu a budování konsensu, kterou ekumenické hnutí zažilo na různých úrovních.

d) Synodalita je součástí „neustálé reformy“ církve, neboť katolická církev se přibližuje ostatním křesťanům především prostřednictvím své vnitřní reformy, v níž synodalita hraje zásadní roli (srov. UR 4.6).

e) Existuje vzájemný vztah mezi synodálním uspořádáním katolické církve a důvěryhodností jejího ekumenického závazku.

f) Určitá synodalita mezi církvemi se projevuje vždy, když se křesťané z různých společenství scházejí ve jménu Ježíše Krista ke společné modlitbě, činnosti a společnému svědectví, jakož i k pravidelným konzultacím a vzájemné účasti na synodálních procesech.

Všechny závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění zdůrazňují úzký vztah mezi synodalitou a ekumenismem a některé mu věnují celé kapitoly. Synodalita i ekumenismus jsou totiž zakořeněny v křestní důstojnosti celého Božího lidu. Společně

11 FRANTIŠEK, *Proslov k Jeho Svatosti Mar Awa III. katolíkovi-patriarchovi Asyrské církve Východu*, 19. listopadu 2022.

vybízejí k obnovení závazku vůči vizi misijní synodální církve. Jsou to procesy naslouchání a dialogu a vybízejí nás k růstu ve společenství, které není uniformitou, ale jednotou v legitimní rozmanitosti. Zdůrazňují potřebu ducha spoluzodpovědnosti, neboť naše rozhodnutí a činy na různých úrovních ovlivňují všechny údy Kristova těla. Jsou to duchovní procesy pokání, odpuštění a smíření v dialogu obrácení, které mohou vést k uzdravení paměti.

Otázka k rozlišování

Jak mohou zkušenosti a plody ekumenické cesty pomoci budovat synodálnější katolickou církev; jak může synodalita pomoci katolické církvi lépe odpovídat na Ježíšovu modlitbu: „aby všichni byli jedno... aby svět uvěřil“ (Jan 17,21)?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Tato synoda je příležitostí učit se od jiných církví a církevních společenství a sklízet to, co do nich Duch zasel, jakožto dar, který je určen také nám (srov. EG 246). Co se mohou katolíci (znovu) naučit ze synodálních zkušeností jiných křesťanů a z ekumenického hnutí?

2) Jak můžeme podporovat aktivní účast celého Božího lidu na ekumenickém hnutí? Zejména jak můžeme zapojit důležitý přínos osob v zasvěceném životě, konfesně smíšených párů a rodin, mladých lidí, církevních hnutí a ekumenických společenství?

3) V jakých oblastech je nutné „uzdravení paměti“, pokud jde o vztahy s jinými církvemi a církevními společenstvími? Jak můžeme společně budovat „novou paměť“?

4) Jak lze zlepšit naše „společné putování“ s křesťany všech tradic? Jak by takovou příležitost mohla poskytnout společná připomínka 1700. výročí Nicejského koncilu (325–2025)?

5) „Biskupská služba jednoty úzce souvisí se synodalitou.“¹² Jak je biskup jako „viditelný zdroj a základ jednoty“ (LG 23) povolán k synodální podpoře ekumenismu ve své místní církvi?

6) Jak může probíhající synodální proces přispět k tomu, aby se našel „způsob, jak vykonávat primát; způsob, který by nezpochybnil to, co je pro toto poslání zásadní, byl by však otevřený nové situaci“?¹³

7) Jak mohou východní katolické církve pomoci, podpořit a povzbudit latinskou církev ve společném synodálním a ekumenickém závazku? Jak může latinská církev podporovat a propagovat identitu východních katolických věřících v diaspoře?

8) Jak může ekumenické motto papeže Františka „Společně kráčet, společně pracovat, společně se modlit“¹⁴ inspirovat k obnovenému závazku k jednotě křesťanů v synodálním smyslu?

¹² PAPEŽSKÁ RADA PRO PODPORU JEDNOTY KŘESŤANŮ, *Biskup a jednota křesťanů. Ekumenické vademecum*, 5. června 2020, 4.

¹³ SVATÝ JAN PAVEL II., *Ut unum sint*, 25. května 1995, 95; citováno v EG 32 a EC 10.

¹⁴ FRANTIŠEK, *Promluva při ekumenické modlitbě*, Ekumenické centrum WCC (Ženeva), 21. června 2018.

Společenství, které se rozšiřuje B 1

Jak můžeme být plněji znamením a nástrojem sjednocení s Bohem a jednoty celého lidstva?

B 1.5 Jak lze rozpoznat a shromáždit bohatství kultur a rozvíjet dialog mezi náboženstvími ve světle evangelia?

Naslouchání lidem vyžaduje umět naslouchat kultuře, v níž jsou zakotveni, s vědomím, že každá kultura se neustále vyvíjí. Synodální církve se musí naučit, jak lépe vyjadřovat evangelium v místních kulturách a kontextech, a to prostřednictvím rozlišování, které vychází z ujištění, že Duch Svatý dává církvi takovou šíři, že může přijmout jakoukoli kulturu bez výjimky. Důkazem toho je skutečnost, že místní církve se již vyznačují velkou rozmanitostí, což je požehnáním. V jejich rámci vedle sebe žijí různé národnosti a etnické skupiny a věřící východních i západních tradic. S tímto bohatstvím není vždy snadné žít a může se stát zdrojem rozdělení a konfliktů.

Naše doba je navíc poznamenána obrovským rozšířením nové kultury, která je kulturou digitálního prostředí a nových médií. Jak ukazuje iniciativa Digitální synoda, církve je zde již přítomna prostřednictvím aktivit mnoha křesťanů, zejména mladých. Stále však chybí uvědomit si plněji potenciál, který toto prostředí nabízí pro evangelizaci, nebo zamyslet se, zejména v antropologickém smyslu, nad výzvami, které tato oblast představuje.

V přípravné fázi se objevila různá napětí. Ta nás nemusí zahltnit, ale mohou být využita jako zdroje dynamiky:

a) Ve vztahu mezi evangeliem a místními kulturami s různými zkušenostmi a postoji. Někteří považují přejímání tradic univerzální církve za vnucování místním kulturám, nebo dokonce za formu kolonialismu. Jiní věří, že Duch Svatý působí v každé kultuře a dává jí schopnost vyjádřit pravdy křesťanské víry. Jiní zase zastávají názor, že křesťané nemohou přejímat nebo přizpůsobovat si předkřesťanské kulturní zvyklosti.

b) Ve vztahu křesťanství a jiných náboženství. Ačkoli existují velmi plodné zkušenosti s dialogem a angažovaností věřících jiných náboženství, v některých regionech se objevují obtíže, omezení a náznaky nedůvěry, a dokonce i konflikty a přímé či nepřímé pronásledování. Církve si přeje budovat mosty na podporu míru, smíření, spravedlnosti a svobody, ale existují také situace, které vyžadují velkou trpělivost a naději, že se věci mohou změnit.

c) Ve vztahu mezi církví na jedné straně a západní kulturou a formami kulturní kolonizace na straně druhé. Ve světě působí síly, které se staví proti poslání církve a které vycházejí z filozofických, ekonomických a politických ideologií založených na předpokladech, jež jsou nepřátelské víře. Ne všichni vnímají tato napětí stejně, například pokud jde o fenomén sekularizace, který někteří pocítují jako hrozbu a jiní jako příležitost. Někdy je toto napětí vykládáno redukcionisticky jako střet mezi těmi, kdo si přejí změnu, a těmi, kdo se jí obávají.

d) Ve vztahu mezi domorodými komunitami a západními modely misijní činnosti. Mnozí katoličtí misionáři projevíli velkou obětavost a velkorysost při sdílení víry, ale v některých případech jejich činnost bránila možnosti místních kultur nabídnout svůj originální příspěvek k budování církve.

e) Ve vztahu mezi křesťanským společenstvím a mladými lidmi, z nichž mnozí se cítí vyloučení jazykem používaným v církevním prostředí, který se jim může zdát nerosrozumitelný.

Tato napětí je třeba nejprve řešit prostřednictvím rozlišování na místní úrovni a neexistují žádná hotová řešení. Kontinentální shromáždění zdůraznila řadu osobních a komunitních dispozic, které mohou být nápomocné: postoj pokory a respektu; schopnost naslouchat a podporovat autentickou konverzaci v Duchu svatém; připravenost ke změně, k přijetí velikonoční dynamiky smrti a vzkříšení i s ohledem na konkrétní podoby, kterých nabývá život církve; školení v kulturním rozlišování, když se místní citlivost a spiritualita zdají být v rozporu, a v doprovázení lidí z různých kultur.

Otázka k rozlišování

Jak můžeme účinně hlásat evangelium v různých kontextech a kulturách, abychom podpořili setkání s Kristem pro muže a ženy naší doby? Jaké vazby můžeme navázat s vyznavači jiných náboženství, abychom budovali kulturu setkání a dialogu.

Návrhy k modlitbě a přípravné reflexi

1) Jaké nástroje používají místní církve k pohledu na kultury, v nichž jsou zasaženy? Jak mohou ve světle evangelia respektovat a oceňovat kultury různých místních kontextů? Jaké příležitosti mohou vytvářet k novému porozumění učení církve ve světle místních kultur?

2) Jaké prostory jsou k dispozici pro menšinové a migrující kultury, aby našly své vyjádření v místních církvích?

3) Různé diecéze, biskupské konference a kontinentální shromáždění vyjádřily přání, aby bylo možné znovu formulovat život společenství a zejména liturgii v souladu s místními kulturami. Jakou synodální dynamiku můžeme zavést, abychom vyšli vstříc tomuto přání?

4) Jak lze podporovat formaci v kulturním rozlišování? Jak podporovat, vzdělávat a uznávat charismata a povolání „překladatelů“, tj. těch, kteří pomáhají stavět mosty mezi náboženstvími, kulturami a lidmi?

5) Jaká gesta smíření a míru s ostatními náboženstvími vnímáme jako potřebná učinit? Jak církve konstruktivně řeší předsudky, napětí a konflikty? Jak můžeme vydávat svědectví o evangeliu v zemích, kde je církev v menšině, aniž bychom oslabili naše svědectví víře, ale aniž bychom křesťany zbytečně vystavovali hrozbám a pronásledování?

6) Jak se může církev zapojit do západní kultury a jiných kultur, a to i uvnitř církve, upřímně, prorocky a konstruktivně a vyhnout se všem formám kolonialismu?

7) Pro někoho je sekularizovaná společnost hrozbou, které je třeba se bránit, pro jiného skutečností, kterou je třeba přijmout, a pro dalšího zdrojem inspirace a příležitostí. Jak mohou církve zůstat v dialogu se světem, aniž by se staly světáckými?

8) Jak můžeme vytvořit příležitosti k rozlišování v digitálním prostředí? Jaké formy spolupráce a jaké struktury musíme vytvořit pro účely evangelizace v prostředí, které postrádá územní rozměr?

Spoluzodpovědnost v poslání B 2

Jak si můžeme lépe rozdělit dary a úkoly ve službě evangeliu?

B 2.1 Jak můžeme společně směřovat ke sdílenému uvědomění si smyslu a obsahu poslání?

Posláním církve je hlásat evangelium a zpřítomňovat Krista prostřednictvím daru Ducha Svatého. Tento úkol náleží všem pokřtěným (srov. EG 120): synodalita je konstitutivně misijní a poslání samo je synodální činností. Jsme neustále vyzýváni, abychom rostli v odpovědi na tuto výzvu a synodálním způsobem obnovovali způsob, jakým církve vykonává své poslání. V úvahách kontinentálních shromáždění toto poslání vyjadřuje mnohost dimenzí, které mají být harmonizovány a nemají si odporovat v integrální perspektivě podporované v *Evangelii nuntiandi* a převzaté v *Evangelii gaudium*. Například:

a) Upřímná výzva k obnově liturgického života místní církve jako místa hlásání skrze Slovo a svátost, s důrazem na kvalitu kázání a řeč liturgie. Ta vyžaduje náležitou rovnováhu mezi jednotou církve, která se projevuje také v jednotě jejího obřadu, a legitimními odlišnostmi, které zohledňuje náležitá inkulturace.¹⁵

b) Důraz je kladen na touhu po církvi, která je chudá a blízká trpícím, schopná evangelizovat skrze blízkost a lásku. Po stopách Páně jde toto svědectví až k mučednictví a vyjadřuje „samaritánské“ povolání církve. S odkazem na situace, v nichž církve způsobuje zranění, a na ty, v nichž je sama zraněna, se tyto situace, pokud není o zúčastněné náležitě postaráno, stávají překážkou pro svědectví církve o Boží lásce a pravdě evangelia.

c) Klíčem k prorockému odporu proti novým a destruktivním kolonialismům je otevření míst bezpodmínečné služby po vzoru Krista, který nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil (srov. *Mk* 10,45). Jde o místa, kde mohou být naplněny základní lidské potřeby, kde se lidé cítí být vítáni, a ne odsuzováni, kde se mohou svobodně ptát na důvody naší naděje (srov. *1 Petr* 3,15), odkud mohou svobodně odcházet a kam se mohou vracet. Pro synodální církve je poslání vždy spíše budováním s druhými než pro druhé.

d) V digitálním prostředí církve objevuje příležitost k evangelizaci. Uvědomuje si, že budování sítí vztahů v tomto prostoru umožňuje lidem, zejména mladým, zažít nové způsoby společné cesty. Iniciativa Digitální synoda upozorňuje církve na skutečnost člověka jako bytosti, která komunikuje, a to i v mediálních sítích, jež utvářejí náš současný svět.

Touze růst v angažovanosti v poslání nebrání vědomí limitů křesťanských společenství ani uznání jejich selhání. Naopak, pohyb vycházení ze sebe sama ve víře, naději a lásce je způsobem, jak tuto neúplnost řešit. Vedle potvrzení této touhy však

¹⁵ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Varietates legitimae*, 25. ledna 1994.

kontinentální shromáždění vyjadřují také nedostatek jasnosti a společného chápání významu, rozsahu a obsahu poslání církve nebo kritérií pro vyjádření rozmanitých projevů tohoto poslání. To nám brání ve společné cestě a může nás rozdělovat. Z toho vyplývá požadavek na nové způsoby formace a místa setkávání a dialogu ze synodálního hlediska mezi různými perspektivami, spiritualitami a citlivostmi, které tvoří bohatství církve.

Otázka k rozlišování

Jak je dnes církev připravena a vybavena k přesvědčivému, svobodnému a účinnému hlásání evangelia? Jak perspektiva synodální církve proměňuje chápání misie a umožňuje vyjádřit její různé dimenze? Jak zkušenost společného naplňování poslání obohacuje chápání synodality?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Liturgický život komunity je zdrojem jejího poslání. Jak lze synodálně udržovat jeho obnovu posilováním služeb, charismat a povolání a nabízením prostorů přijetí a sounáležitosti?

2) Jak mohou kázání, katecheze a pastorační práce podporovat společné vědomí smyslu a obsahu misie? Jak mohou zprostředkovat, že misie představuje skutečné a konkrétní povolání pro každého pokřtěného?

3) Syntézy biskupských konferencí a kontinentálních shromáždění opakovaně vyzývají k „přednostní volbě“ pro mladé lidi a rodiny, která je uznává jako subjekty, a ne objekty pastorační péče. Jak by se mohla tato misijní synodální obnova církve projevit, mimo jiné i realizací závěrů synod z let 2014-2015 a 2018?

4) Pro naprostou většinu Božího lidu se poslání uskutečňuje tím, že se křesťané „zabývají časnými věcmi a upravují je podle Boha“ (LG 31; srov. také AA 2). Jak můžeme zvýšit povědomí o tom, že profesní, sociální a politická angažovanost a dobrovolná práce jsou oblastmi, v nichž se uskutečňuje misie? Jak můžeme lépe doprovázet a podporovat ty, kdo toto poslání vykonávají, zejména v nepřátelském a náročném prostředí?

5) Sociální nauka církve je často považována za výsadu odborníků a teologů a je odtržena od každodenního života společenství. Jak můžeme podpořit, aby si ji Boží lid znovu osvojil jako zdroj pro poslání?

6) Digitální prostředí dnes formuje život společnosti. Jak může církev v tomto prostoru účinněji plnit své poslání? Jak by se mělo pro toto prostředí nově promýšlet hlásání, doprovázení a péče? Jak v něm můžeme rozpoznat ty, kdo vykonávají misijní nasazení, a vytvořit pro ně nové formační cesty? Jak můžeme podpořit průkopnickou činnost mladých lidí, kteří jsou zvláště spoluodpovědní za poslání církve v tomto prostoru?

7) V mnoha oblastech vyžaduje uskutečňování misie spolupráci s různorodými lidmi a organizacemi různých inspirací, včetně věřících jiných církví a církevních společenství, příslušníků jiných náboženství a žen a mužů dobré vůle. Co se učíme při „společném putování“ s nimi a jak se na to můžeme lépe vybavit?

Jak si můžeme lépe rozdělit dary a úkoly ve službě evangeliu?

B 2.2 Co je třeba udělat, aby synodální církev byla také církví misijní a „plně ministeriální“?

Na všech kontinentálních shromážděních se diskutovalo o službách v církvi, často v bohatých a podnětných souvislostech. Synodální proces nabízí pozitivní vizi služeb, která zasazuje ordinovanou službu do širší ministeriality církve, aniž by vytvářela protiklady. Kontinentální shromáždění však také upozorňují na naléhavou potřebu rozlišovat nově vznikající charismata a vhodné formy výkonu služeb vycházejících ze křtu (ustanovených, mimořádných a *faktických*) v rámci Božího lidu, který se podílí na Kristově prorocké, kněžské a královské funkci. Tento pracovní list se zaměřuje na tyto služby, zatímco vztah k ordinované službě a úkolům biskupů v synodální církvi nachází prostor v dalších. Konkrétně se jedná o následující témata:

a) Je zde jasná výzva k překonání vize, která vyhrazuje jakoukoli aktivní funkci v církvi pouze vysvěceným služebníkům (biskupům, kněžím, jáhnům) a omezuje účast pokřtěných na podřízenou spolupráci. Aniž by se snižovalo ocenění svátosti svěcení, jsou služby v synodálním horizontu chápány z hlediska služebního pojetí celé církve. Projevuje se tak vyrovnaná recepce II. vatikánského koncilu s uznáním křestní důstojnosti jako základu účasti každého na životě církve. Křestní důstojnost je úzce spojena se všeobecným kněžstvím jako kořenem služeb vycházejících ze křtu a je potvrzen nezbytný vztah mezi všeobecným a služebním kněžstvím, neboť jsou „ve vzájemném vztahu“, přičemž každé z nich „svým vlastním způsobem má účastí na jediném kněžství Kristově“ (LG 10).

b) Je zdůrazněno, že nejpłodnějším místem pro uskutečňování účasti všech na Kristově kněžství, při současném ocenění služeb vycházejících ze křtu a zvláštností ordinované služby, je místní církev. Zde jsme povoláni rozlišovat, která charismata a služby jsou užitečné pro dobro všech v konkrétním sociálním, kulturním a církevním kontextu. Je třeba dát nový impuls a důraznější kompetenci zvláštní účasti laiků na evangelizaci v různých oblastech společenského, kulturního, ekonomického a politického života a vzít v potaz jejich vlastní odpovědnost, stejně jako posílit přínos zasvěcených mužů a žen s jejich různými charismaty v rámci života místní církve.

c) Zkušenost společného působení v místní církvi umožňuje představit si nové služby ve službách synodální církve. Kontinentální shromáždění tak často s odkazem na text, vizi a jazyk LG 10–12 žádají o větší uznání služeb vycházejících ze křtu a o to, aby tato skutečnost byla lépe vyjádřena v rámci subsidiarity mezi různými úrovněmi církve. V tomto duchu by na mnohé z těchto otázek o službách vycházejících ze křtu mohla odpovědět důkladnější synodální práce v místních církvích, kde je na základě principu diferencované účasti na trojím úřadu (*tria munera*) Krista snazší udržet jasnou komplementaritu mezi všeobecným kněžstvím a služebním kněžstvím, a tak pomocí rozlišování identifikovat ty služby vycházejících ze křtu, které společenství potřebuje.

d) Církev, která je „plně ministeriální“ nemusí být nutně zcela církví ustanovených služeb. Mnohé služby legitimně vyplývají z křestního povolání, včetně spontánních služeb a dalších uznaných služeb, které nejsou ustanoveny, a dalších, které díky tomu, že jsou ustanoveny, dostávají specifickou formaci, poslání a stabilitu. Růst jako synodální církev zahrnuje závazek společně rozlišovat, které služby by měly být vytvořeny nebo podporovány ve světle znamení doby ve službě světu.

Otázka k rozlišování

Jak můžeme směřovat ke smysluplné a účinné spoluodpovědnosti v církvi, v níž se plněji realizují povolání, charismata a služby všech pokřtěných v misijní perspektivě? Co můžeme udělat pro to, aby synodálnější církev byla zároveň „plně ministeriální církví“?

Návrhy k modlitbě a přípravnému rozjímání

1) Jak máme slavit křest, biřmování a eucharistii, aby byly příležitostí ke svědectví a podpoře účasti a spoluodpovědnosti všech jako aktivních subjektů v životě a poslání církve? Jak můžeme obnovit chápání služby, která se neomezuje pouze na ordinovanou službu?

2) Jak můžeme rozpoznat službu vycházející ze křtu, která je nezbytná pro poslání v místní církvi, ať už je ustanovena, nebo ne? Jaký prostor je k dispozici pro experimentování na místní úrovni? Jakou hodnotu bychom měli těmto službám přisuzovat? Za jakých podmínek je může přijmout a uznat celá církev?

3) Co se můžeme naučit od jiných církví a církevních společenství v oblasti duchovní služby a služeb?

4) Spoluzodpovědnost se projevuje a uskutečňuje především účastí všech na poslání. Jak lze posílit specifický přínos nositelů různých charismat a povolání, aby co nejlépe sloužil harmonii angažovanosti společenství a církevního života, zejména v místních církvích? Tato charismata a povolání mohou sahat od individuálních dovedností a kompetencí, včetně profesních, až po zakladatelskou inspiraci kongregací a institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, hnutí, sdružení atd.

5) Jak můžeme vytvořit prostor a okamžiky účinné účasti na spoluzodpovědném poslání s věřícími, kteří jsou z různých důvodů na okraji života společenství, ale podle logiky evangelia nabízejí nenahraditelný přínos? (Sem patří starší a nemocní, lidé s postižením, lidé žijící v chudobě, lidé bez přístupu k formálnímu vzdělání atd.)

6) Mnoho lidí se zavazuje budovat spravedlivou společnost a pečovat o náš společný domov jako odpověď na autentické povolání a životní volbu a vzdává se lépe placených a zavedených profesních alternativ. Jak můžeme tento závazek uznat způsobem, který jasně ukáže, že nejde jen o osobní čin, ale o aktualizaci péče církve o svět?

Spoluzodpovědnost v poslání B 2

Jak si můžeme lépe rozdělit dary
a úkoly ve službě evangeliu?

B 2.3 Jak může církev naší doby lépe naplňovat své poslání prostřednictvím hlubšího uznání a podpory křestní důstojnosti žen?

Křtem křesťan vstupuje do nového svazku s Kristem a v něm a skrze něj se všemi pokřtěnými, s celým lidstvem a s celým stvořením. Synové a dcery jednoho Otce, pomazaní tímž Duchem, na základě sdílení téhož pouta s Kristem jsou pokřtěni darováni jeden druhému jako údy jednoho těla, kterým náleží stejná důstojnost (srov. *Gal 3,26-28*). Fáze naslouchání znovu potvrdila vědomí této skutečnosti a naznačila, že musí nacházet stále konkrétnější realizaci v životě církve, a to i prostřednictvím vztahů vzájemnosti, reciprocity a komplementarity mezi muži a ženami. Zejména:

a) Kontinentální shromáždění jednomyslně vyzvala k tomu, aby se věnovala pozornost zkušenostem, postavení a úloze žen, a to bez ohledu na rozdílné perspektivy na jednotlivých kontinentech. Oslavují víru, účast a svědectví mnoha laických a zasvěcených žen po celém světě, které jsou často přítomny jako evangelizátorky a první učitelky na cestách víry, slouží na odlehlých místech a v náročných kontextech a na „prorockých periferiích“.

b) Kontinentální shromáždění také vyzývají k hlubšímu zamyšlení nad vztahovými selháními v církvi, která jsou zároveň strukturálními selháními ovlivňujícími život žen v církvi, a vyzývají nás k procesu trvalého obrácení ve snaze plněji vrůst do identity, která nám byla dána ve křtu. Mezi priority synodálního shromáždění patří zabývat se radostmi a napětími a příležitostmi k obrácení a obnově v tom, jak prožíváme vztahy mezi muži a ženami v církvi, konkrétně: mezi vysvěcenými služebníky, zasvěcenými muži a ženami a věřícími laiky.

c) Během první fáze synody se jako klíčové prvky při hledání synodálnějších způsobů prožívání poslání církve objevily otázky účasti a uznání žen, vzájemně se podporujících vztahů mezi muži a ženami a touha po větší přítomnosti žen na odpovědných a řídicích pozicích. Ženy, které se účastnily první fáze, vyjádřily jasné přání, aby společnost a církev byly místem růstu, aktivní účasti a zdravé sounáležitosti pro všechny ženy. Žádají církev, aby jim stála po boku a doprovázela a podporovala realizaci tohoto cíle. Synodální církev musí tyto otázky řešit společně a hledat odpovědi, které nabídnou větší uznání křestní důstojnosti žen a odmítnou všechny formy diskriminace a vyloučení, kterým ženy v církvi a společnosti čelí.

d) Kontinentální shromáždění konečně zdůrazňují pluralitu zkušeností, názorů a perspektiv žen a žádají, aby tato rozmanitost byla uznána v práci synodálního shromáždění a aby se s ženami nejednalo jako s homogenní skupinou nebo abstraktním či ideologickým předmětem diskuse.

Otázka k rozlišování

Jaké konkrétní kroky může církev podniknout k obnově a reformě svých postupů, institucionálních opatření a struktur, aby umožnila větší uznání a zapojení žen, a to i do řízení, rozhodovacích procesů a přijímání rozhodnutí, v duchu společenství a s ohledem na misií?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Ženy hrají významnou roli v předávání víry v rodinách, farnostech, v zasvěceném životě, ve sdruženích a hnutích a v laických institucích a jako učitelky a katechetky. Jak můžeme lépe rozpoznat, podpořit a doprovázet jejich již tak značný přínos? Jak je můžeme posílit, abychom se naučili být stále více synodální církví?

2) Charismata žen jsou již dnes v církvi přítomna a působí. Co můžeme dělat, abychom je rozeznávali a podporovali a abychom se učili, čemu nás chce Duch skrze ně učit?

3) Všechna kontinentální shromáždění vyzývají, aby se řešila otázka účasti žen na řízení, rozhodování, poslání a službě na všech úrovních církve a aby tato účast měla podporu příslušných struktur, aby tak nezůstala jen obecnou touhou.

a) Jak mohou být ženy v těchto oblastech zapojeny ve větším počtu a novými způsoby?

b) Jak mohou být ženy v zasvěceném životě lépe zastoupeny ve vedení církve a v rozhodovacích procesech, lépe chráněny před zneužíváním ve všech církevních kontextech a případně spravedlivěji odměňovány za svou práci?

c) Jak mohou ženy přispět ke správě věcí veřejných, podílet se větší odpovědností a transparentností a posílit důvěru v církve?

d) Jak můžeme prohloubit reflexi o přínosu žen k teologické reflexi a doprovázení komunit? Jak můžeme dát prostor a uznání tomuto příspěvku ve formálních procesech rozlišování na všech úrovních církve?

e) Jaké nové služby by mohly být vytvořeny, aby poskytly prostředky a příležitosti pro účinnou účast žen v rozlišování a v rozhodovacích orgánech? Jak lze zvýšit spoluodpovědnost v rozhodovacích procesech mezi laiky a zasvěcenými ženami a duchovními v odlehlých místech a v náročných sociálních kontextech, kde jsou ženy často hlavními aktérkami pastorační péče a evangelizace? Příspěvky získané během první fáze upozorňují, že tam, kde chybí dynamika spoluzodpovědnosti a sdílené rozhodovací procesy, vzniká napětí s vysvěcenými služebníky.

4) Většina kontinentálních shromáždění a syntézy několika biskupských konferencí vyzývají ke zvážení otázky začlenění žen do diakonátu. Je možné o tom uvažovat, a jakým způsobem?

5) Jak mohou muži a ženy lépe spolupracovat v pastorační službě a při výkonu souvisejících povinností?

Jak si můžeme lépe rozdělit dary a úkoly ve službě evangeliu?

B 2.4 Jak můžeme správně v misijní perspektivě ocenit služebné kněžství v jeho vztahu ke službám vycházejícím ze křtu?

Závěrečné dokumenty kontinentálních shromáždění vyjadřují silné přání, aby se synoda zamyslela nad vztahem mezi služebným kněžstvím a službami vycházejícími ze křtu, a zdůrazňují, že v běžném životě společenství je tento vztah obtížný. Ve světle učení II. vatikánského koncilu nabízí synodální proces cennou příležitost zaměřit se na vztah mezi uplatňováním křestní důstojnosti (v bohatství povolání, charismat a služeb zakořeněných ve křtu) a služebným kněžstvím, vnímaným jako dar a nezczitelný úkol ve službě Božímu lidu. Zejména:

a) Ve stopách II. vatikánského koncilu se znovu potvrzuje nezbytný vztah mezi všeobecným kněžstvím a služebným kněžstvím. Jsou „ve vzájemném vztahu“, protože každé z nich „svým zvláštním způsobem má účast na jediném kněžství Kristově“ (LG 10). Mezi oběma neexistuje žádný protiklad, konkurence nebo důvod k nárokům. Je třeba uznávat jejich vzájemné doplňování.

b) Kontinentální shromáždění vyjadřují jasné uznání daru služebného kněžství a zároveň hlubokou touhu po jeho obnově v synodální perspektivě. Poukazují také na obtížnost zapojení některých kněží do synodálního procesu a konstatují rozšířené znepokojení nad případy, kdy kněží obtížně čelí výzvám naší doby, jsou vzdáleni životu a potřebám lidu nebo se zaměřují pouze na liturgicko-sakramentální oblast. Vyjadřují také znepokojení nad osamělostí, kterou mnozí kněží zažívají, a zdůrazňují jejich potřebu péče, přátelství a podpory.

c) II. vatikánský koncil učí, že „Bohem ustanovenou církevní službu vykonávají na různých stupních kněžství ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny“ (LG 28). Z kontinentálních shromáždění vyplývá požadavek, aby služebné kněžství bylo v rozmanitosti úkolů pro všechny živým svědectvím společenství a služby v logice evangelijní zdarma-danosti. Vyjadřují také přání, aby biskupové, kněží a jáhni vykonávali svou službu vedení a jednoty v synodálním stylu. To zahrnuje konkrétní aspirace na rozpoznání a posílení darů a charismat přítomných ve společenství, na podporu a doprovázení procesů pro přijetí poslání ve vazbě na společenství a na hledání rozhodnutí v souladu s evangeliem a prostřednictvím naslouchání Duchu Svatému. Žádána je také obnova programů v kněžských seminářích, které by měly být více synodálně orientované a více v kontaktu s celým Božím lidem.

d) V úvahách o služebném kněžství ve službě života ze křtu představuje první fáze synody klerikalismus jako sílu, která izoluje, odděluje, a tím oslabuje a rozptyluje energii zdravé a plně ministeriální církve. Naznačuje, že privilegovaným způsobem, jak ji účinně překonat, je formace. Klerikalismus není vnímán jako výsada pouze vysvěcených služebníků, ale je různými způsoby přítomen ve všech složkách Božího lidu.

e) Mnohé regiony uvádějí, že důvěra ve vysvěcené služebníky, v ty, kdo zastávají církevní úřad, v církevní instituce a v církev jako celek byla podkopána důsledky skandálu „zneužívání ze strany duchovních nebo osob zastávajících církevní úřady: především zneužívání nezletilých a zranitelných osob, ale také zneužívání jiného druhu (duchovní, sexuální, ekonomické, zneužívání autority, zneužívání svědomí). Jedná se o otevřenou ránu, která stále působí bolest obětem, jejich rodinám i společenstvím“ (DKE, č. 20).

Otázka k rozlišování

Jak můžeme v církvi podporovat kulturu i konkrétní formy spoluzodpovědnosti, aby vztah mezi službami vycházejícími ze křtu a služebným kněžstvím byl plodný? Je-li církev zcela ministeriální, jak můžeme chápat specifické dary vysvěcených služebníků v rámci jediného Božího lidu z misijní perspektivy?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Jak souvisí služba kněží, kteří „jsou posvěceni, aby hlásali evangelium, aby se stali pastýři věřících a konali bohoslužby“ (LG 28), se službami vycházejícími ze křtu? Jak souvisí trojí úřad služebného kněžství s církví jako prorockým, kněžským a královským lidem?

2) V místní církvi kněží se svými biskupy tvoří „jediný kněžský sbor“ (LG 28). Jak můžeme přispět k posílení této jednoty mezi biskupem a jeho kněžími pro účinnější službu Božímu lidu, který je biskupovi svěřen do péče?

3) Církev je obohacena službou mnoha kněží, kteří patří k institutům zasvěceného života a společností apoštolského života. Jak může jejich služba, charakterizovaná charismatem institutu, k němuž patří, podpořit synodálnější církev?

4) Jak je třeba chápat službu stálého diakonátu v rámci misijní synodální církve?

5) Jaké směrnice by mohly být přijaty pro reformu *curricula* v kněžských seminářích a výukových programů na teologických školách, aby se podpořil synodální charakter církve? Jak by se mohla formace kněží více spojit se životem a pastorační realitou Božího lidu, jemuž jsou kandidáti povoláni sloužit?

6) Jaké cesty formace by se měly v církvi přijmout, aby se podpořilo takové chápání duchovní služby, které se neomezuje pouze na služebné kněžství, ale zároveň ho posiluje?

7) Dokážeme společně rozlišit, jak klerikální smýšlení, ať už v kléru nebo u laiků, brání plnému vyjádření povolání jak vysvěcených služebníků v církvi, tak i ostatních členů Božího lidu? Jak můžeme společně najít způsoby, které toto smýšlení překonají?

8) Mohou laici plnit roli těch, kdo vedou společenství, zejména v místech, kde je počet vysvěcených služebníků velmi nízký? Jaké důsledky to má pro chápání služebného kněžství?

9) Jak navrhuji některé kontinenty, mohla by se alespoň v některých oblastech otevřít úvaha o sféře týkající se přístupu ženatých mužů ke kněžství?

10) Jak může chápání služebného kněžství a formace kandidátů, které je více zakořeněno ve vizi misijní synodální církve, přispět k úsilí o prevenci opakování sexuálního zneužívání a dalších forem zneužívání?

Jak si můžeme lépe rozdělit dary a úkoly ve službě evangeliu?

B 2.5 Jak můžeme obnovit a podpořit službu biskupa z hlediska misijní synodální perspektivy?

Služba biskupa je zakořeněna v Písmu a rozvíjí se v tradici ve věrnosti Kristově vůli. Věrný této tradici navrhl II. vatikánský koncil bohatou „nauku o biskupech, nástupcích apoštolů, kteří s Petrovým nástupcem, Kristovým náměstkem a viditelnou hlavou celé církve, řídí dům živého Boha“ (LG 18). Kapitola *Lumen gentium* o hierarchickém uspořádání církve potvrzuje svátostnost episkopátu. Na tomto základě rozvíjí téma kolejality (LG 22/23) a biskupské služby jako výkonu tří úradů (*tria munera*, LG 24-27). Synoda biskupů byla následně ustavena jako orgán, který by biskupům umožnil podílet se spolu s římským biskupem na péči o celou církev. Výzva k intenzivnějšímu prožívání synodálního rozměru vyžaduje obnovené prohloubení biskupské služby, která by byla pevněji zasazena do synodálního rámce. Zejména:

a) Sbor biskupů je „spolu se svou hlavou, římským biskupem, a nikdy bez této hlavy, také nositelem nejvyšší a plné pravomoci nad celou církví“ (LG 22). Tento sbor se účastní synodálního procesu, když každý biskup iniciuje, řídí a uzavírá jemu svěřené konzultace Božího lidu, a když přítomní biskupové uplatňují charisma rozlišování na různých shromážděních: na synodách nebo v radách hierarchů východních katolických církví, v biskupských konferencích, na kontinentálních shromážděních a zejména na synodálních shromážděních.

b) Kontinentální shromáždění se obracejí na biskupy, nástupce apoštolů, kteří na sebe vzali „službu společenství“, a kteří „na místě Božím jsou v čele stáda, jehož jsou pastýři“ (LG 20), s prosbou o synodální obrácení. Jestliže II. vatikánský koncil připomíná, že „úkol, který Pán svěřil pastýřům svého lidu, je skutečné sloužení“ (LG 24), synodální proces je žádá, aby žili v radikální důvěře v působení Ducha Svatého v životě svých společenství, aniž by se obávali, že účast všech musí být ohrožením jejich služby vedení společenství. Spíše je vybízí k tomu, aby byli ve své církvi skutečně principem jednoty a vyzývali všechny (kněze a jáhny, zasvěcené muže a ženy, muže a ženy laiky), aby kráčeli společně jako Boží lid, a podporovali synodální styl církve.

c) Konzultace Božího lidu zdůraznila, že stát se více synodální církví znamená také širší zapojení všech do rozlišování, což vyžaduje přehodnocení rozhodovacích procesů. V důsledku toho je třeba vytvořit odpovídající řídicí struktury, které budou reagovat na požadavek větší transparentnosti a odpovědnosti, což bude mít dopad na způsob výkonu biskupské služby. To také vyvolalo odpor, strach a pocit dezorientace. Konkrétně, zatímco někteří volají po větším zapojení všech věřících, a tedy po „méně výlučném“ výkonu role biskupa, jiní vyjadřují pochybnosti a obávají se rizika odklonu směrem k procesům politické demokracie.

d) Stejně silné je vědomí, že veškerá autorita v církvi pochází od Krista a je vedena Duchem Svatým. Rozmanitost charismat bez autority se stává anarchií, stejně jako přísnost autority bez bohatství charismat, služeb a povolání se stává diktaturou. Církev je zároveň synodální a hierarchická, a proto synodální výkon biskupské autority

v sobě zahrnuje doprovázení a ochranu jednoty. Biskupská služba je správně chápána a uskutečňována prostřednictvím synodální praxe, která uvádí do jednoty rozmanité dary, charismata, služby a povolání, k nimž Duch dává v církvi vzniknout.

e) Pokračovat v obnově biskupské služby v rámci více synodální církve vyžaduje kulturní a strukturální změny, velkou vzájemnou důvěru a především důvěru v Boží vedení. Proto kontinentální shromáždění doufají, že dynamika konverzace v Duchu Svatém může vstoupit do každodenního života církve a oživit setkání, rady a rozhodovací orgány, což napomůže budování pocitu vzájemné důvěry a vytváření účinného konsensu.

f) Služba biskupa zahrnuje také příslušnost ke sboru biskupů, a tudíž spoluzodpovědnost za celou církev. Tento výkon je také součástí perspektivy synodální církve, „v duchu ‚zdravé decentralizace‘“, s cílem „ponechat v kompetenci biskupů pravomoc řešit při výkonu ‚svého vlastního úkolu učitelů‘ a pastýřů ty otázky, s nimiž jsou obeznámeni a které se nedotýkají jednoty církve v oblasti nauky, kázně a společenství, přičemž vždy jednají v onom duchu spoluodpovědnosti, který je plodem a výrazem specifického *mysteria communionis*, jímž je církev“ (PE II,2; srov. EG 16; DV 7).

Otázka k rozlišování

Jak chápeme povolání a poslání biskupa v synodální misijní perspektivě? Jakou obnovu vize a výkonu biskupské služby potřebuje synodální církev charakterizovaná spoluzodpovědností?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) „Biskupové jedinečným a viditelným způsobem zaujímají místo samého Krista učitele, pastýře a velekněze“ (LG 21). Jaký vztah má tato služba ke službě kněží, kteří „jsou posvěceni, aby hlásali evangelium, aby se stali pastýři věřících a konali bohoslužby“ (LG 28)? Jaký vztah má tento trojí úřad vysvěcených služebníků k církvi jako prorockému, kněžskému a královskému lidu?

2) Jak výkon biskupské služby podporuje konzultace, spolupráci a účast na rozhodovacích procesech Božího lidu?

3) Na základě jakých kritérií může biskup hodnotit sám sebe a být hodnocen při výkonu své služby v synodálním stylu?

4) Kdy se může biskup cítit povinen přijmout rozhodnutí, které se liší od uvážených rad poradních orgánů? Na základě čeho by takové rozhodnutí mohlo být učiněno?

5) Jaká je povaha vztahu mezi „nadpřirozeným smyslem pro víru“ (srov. LG 12) a učitelským úřadem biskupů? Jak můžeme lépe pochopit a vyjádřit vztah mezi synodální církví a biskupskou službou? Mají biskupové rozlišovat společně s ostatními členy Božího lidu, nebo odděleně od nich? Mají v synodální církvi místo obě možnosti (společně i odděleně)?

6) Jak můžeme zajistit péči a rovnováhu tří úřadů (posvěcující, vyučující, řídicí) v životě a službě biskupa? Do jaké míry současné modely biskupského života a služby umožňují biskupovi být člověkem modlitby, učitelem víry a moudrým a účinným správcem a udržovat tyto tři role v tvůrčím a misijním napětí? Jak lze revidovat profil biskupa a proces rozlišování, aby bylo možné rozpoznat kandidáty v synodální perspektivě?

7) Jak by se měla vyvíjet role římského biskupa a výkon jeho primátu v synodální církvi?

Jaké procesy, struktury a instituce potřebuje misijní synodální církve?

B 3.1 Jak lze obnovit službu autority a výkon odpovědnosti v misijní synodální církvi?

Synodální církve je povolána k tomu, aby podporovala jak právo všech podílet se na životě a poslání církve na základě křtu, tak službu autority a výkon odpovědnosti, která v různých podobách je svěřena jen některým. Synodální putování je příležitostí k rozlišování způsobů, jak to lze uskutečnit přiměřeně naší době. První fáze umožnila shromáždit některé myšlenky, které by této reflexi mohly napomoci:

a) Autorita, odpovědnost a řídicí role – někdy zkráceně označované anglickým termínem *leadership* – mají v církvi různé podoby. Autorita v zasvěceném životě, v hnutích a sdruženích, v institucích spojených s církvi (jako jsou univerzity, nadace, školy atd.) se liší od autority, která vyplývá ze svátosti svěcení; duchovní autorita spojená s charismatem se liší od autority spojené se službou úřadu. Rozdíly mezi těmito formami je třeba chránit, aniž bychom zapomínali, že všem je společné, že jde o službu v církvi.

b) Zejména všechny formy autority společně sdílejí výzvu, aby se jejich nositelé přizpůsobili příkladu Mistra, který o sobě řekl: „Jsem mezi však mezi vámi jako ten, kdo slouží“ (Lk 22,27). „Pro Ježíšovy učedníky, včera, dnes a vždy, je jedinou autoritou autorita služby.“¹⁶ To jsou základní souřadnice, podle nichž roste výkon autority a odpovědnosti ve všech jejich podobách a na všech úrovních života církve. Je to perspektiva onoho misijního obrácení, jehož cílem je „obnovit ji [církve] jako zrcadlo Kristova vlastního poslání lásky“ (PE I, 2).

c) V této linii dokumenty první fáze vyjadřují některé charakteristiky výkonu autority a odpovědnosti v misijní synodální církvi: postoj služby, nikoliv moci nebo kontroly; transparentnost, povzbuzování a podpora osobám; schopnost a kompetence víze, rozlišování, integrace, spolupráce a delegování. Především je zdůrazňována schopnost a ochota naslouchat. Proto je kladen důraz na potřebu speciální formace právě v těchto dovednostech a kompetencích u těch, kdo nesou zodpovědnost a je jim svěřena autorita, a také na participativnější výběrové procedury, zejména pokud jde o výběr biskupů.

d) Transparentní a odpovědný přístup je základem autenticky evangelijního výkonu autority a odpovědnosti. To však zároveň vzbuzuje obavy a odpor. Proto je důležité zabývat se s rozlišovacím postojem nejnovějšími poznatky věd o řízení a vedení. Konverzace v Duchu svatém je navíc označena za způsob vedení procesů rozhodování a dosahování konsensu, který buduje důvěru a podporuje výkon autority odpovídající synodální církvi.

e) Kontinentální shromáždění rovněž poukazují na zkušenosti, kdy si někteří lidé na vedoucích a odpovědných pozicích přivlastnili moc a rozhodovací procesy. Tyto

¹⁶ FRANTIŠEK, *Projev na slavnostním zasedání u příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody*, 17. října 2015.

zkušenosti spojují s kulturou klerikalismu a různými formami zneužívání (sexuálního, finančního, duchovního a zneužití moci), které podkopávají důvěryhodnost církve a ohrožují účinnost jejího poslání, zejména v těch kulturách, kde je úcta k autoritě důležitou hodnotou.

Otázka k rozlišování

Jak lze chápat a vykonávat autoritu a odpovědnost tak, aby sloužily účasti celého Božího lidu? Jakou obnovu vize a formy konkrétního výkonu autority, odpovědnosti a správy potřebujeme, abychom rostli jako misionářská synodální církev?

Návrhy k modlitbě a přípravnému rozjímání

1) Je učení II. vatikánského koncilu o účasti všech na životě a poslání církve účinně začleněno do vědomí a praxe místních církví, zejména pastýřů a těch, kteří vykonávají odpovědné funkce? Co může podpořit hlubší uvědomění a docenění tohoto učení při naplňování poslání církve?

2) V církvi existují role autority a odpovědnosti, které nejsou spojeny se svátostí svěcení a které jsou vykonávány ve službě společenství a misie v institutech zasvěceného života a společnostech apoštolského života, ve sdruženích a laických hnutích, v církevních hnutích a nových společenstvích atd. Jak lze tyto formy autority vhodně podporovat a jak je vykonávat ve vztahu ke služebné autoritě pastýřů v rámci synodální církve?

3) Jaké prvky jsou nezbytné ve formaci vedoucích osob v církvi pro výkon autority? Jak lze podporovat formaci metodou autentické a vnímavé konverzace v Duchu Svatém?

4) Jak lze reformovat semináře a formační domy, aby vychovávaly kandidáty služebného kněžství, kteří si osvojí způsob vykonávání autority odpovídající synodální církvi? Jak by se mělo na národní úrovni znovu promyslet *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* a související dokumenty? Jak by se měly přeorientovat učební osnovy v teologických školách?

5) Jaké formy klerikalismu přetrvávají v křesťanském společenství? Přetrvává pocit odstupů mezi laickými věřícími a jejich pastýři: co může pomoci jej překonat? Jaké formy výkonu autority a odpovědnosti by měly být nahrazeny, protože nejsou vhodné pro církev, jejíž konstitutivní dimenzí je synodalita?

6) Do jaké míry je nedostatek kněží v některých regionech podnětem ke zpochybnění vztahu mezi služebným kněžstvím, správou a převzetím odpovědnosti v křesťanském společenství?

7) Co se můžeme naučit o výkonu autority a odpovědnosti od jiných církví a církevních společenství?

8) V každé době je výkon autority a odpovědnosti v církvi ovlivněn převládajícími modely řízení a představami o moci, které převládají ve společnosti. Jak si to můžeme uvědomit a provádět evangelijní rozlišování týkající se způsobů výkonu autority v církvi i ve společnosti?

Jaké procesy, struktury a instituce potřebuje misijní synodální církve?

B 3.2 Jak lze rozvíjet postupy rozlišování a rozhodovací procesy autenticky synodálním způsobem, který respektuje jednání Ducha Svatého?

Jako synodální církve jsme povoláni společně rozlišovat kroky, které bychom měli podniknout k naplnění evangelizačního poslání, přičemž zdůrazňujeme právo všech podílet se na životě a poslání církve a vyzdvihujeme nezastupitelný přínos všech pokřtěných. Základem veškerého rozlišování je touha plnit Pánovu vůli a růst v blízkosti k němu skrze modlitbu, rozjímání o Slově a účast na svátostném životě, což nám umožňuje rozhodovat se tak, jak by se rozhodl on. Pokud jde o místo rozlišování v misijní synodální církvi:

a) Kontinentální shromáždění vyjadřují touhu po společných rozhodovacích procesech, které by dokázaly integrovat příspěvek celého Božího lidu, zejména těch, kteří mají příslušné odborné znalosti, a také zapojit ty, kteří z různých důvodů zůstávají na okraji života společenství, jako jsou ženy, mladí lidé, menšiny, chudí a vyloučení. Toto přání je často vyjadřováno spolu s nespokojeností s formami výkonu autority, kdy jsou rozhodnutí přijímána bez konzultace.

b) Kontinentální shromáždění si také všímají obav těch, kteří vidí konkurenci mezi synodální a hierarchickou dimenzí, které jsou obě konstitutivní pro církve. Objevují se však i náznaky opačné. Jedním příkladem je zkušenost, že pokud příslušný orgán přijme rozhodnutí v rámci synodálního procesu, pak společenství je ochotnější přijmout jeho legitimitu. Druhým příkladem je rostoucí povědomí o tom, že nedostatek zdravé výměny v rámci společenství oslabuje roli autority a někdy ji redukuje na pouhé prosazování moci. Ve třetím příkladu, v regionu, kde je počet kněží velmi nízký, byla zodpovědnost svěřena věřícím laikům, kteří ji vykonávají konstruktivně a bez odporu.

c) Široké přijetí metody konverzace v Duchu Svatém během konzultační fáze umožnilo mnoha lidem zažít prvky komunitního rozlišování a participativního vytváření konsensu způsobem, který neskrýval konflikty a nevytvářel polarizaci.

d) Ti, kdo plní úkoly správy a odpovědnosti, jsou povoláni iniciovat, usnadňovat a doprovázet procesy rozlišování společenství, které zahrnují naslouchání Božímu lidu. Zejména autorita biskupa má zásadní úlohu při ožívování a potvrzování synodálního charakteru těchto procesů a při potvrzování věrnosti závěrů, které během procesu vyplynou. Zejména je odpovědností pastýřů ověřovat soulad mezi aspiracemi jejich společenství a tím, co tvoří „posvátný poklad Božího slova, svěřený církvi“ (DV 10), tedy soulad umožňující tyto aspirace považovat za skutečné vyjádření smyslu pro víru Božího lidu.

e) Přijetí perspektivy komunitního rozlišování je výzvou pro církve na všech úrovních a ve všech jejich organizačních formách. Kromě farních a diecézních struktur se to týká také rozhodovacích procesů sdružení, hnutí a skupin vedených laiky, pokud se uchylují k institucionálním mechanismům, které běžně zahrnují postupy, jako je

hlasování. Tato perspektiva se dotýká způsobu, jakým rozhodovací orgány institucí spojených s církví (školy, univerzity, nadace, nemocnice, přijímací a sociální centra atd.) určují a formulují provozní směrnice. V neposlední řadě je výzvou pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, a to způsobem, který propojuje specifika jejich charismat a jejich vlastních konstitucí (srov. DKE 81).

f) Přijetí rozhodovacích procesů, které stabilně využívají komunitní rozlišování, vyžaduje konverzi, která je osobní, komunitní, kulturní a institucionální, a také investici do formace.

Otázka k rozlišování

Jak si můžeme představit rozhodovací procesy, které jsou více participativní, které dávají prostor pro naslouchání a rozlišování v komunitě podporované autoritou chápanou jako služba jednotě?

Návrhy k modlitbě a přípravné reflexi

1) Jaký prostor věnujeme při svém rozhodování naslouchání Božímu slovu? Jak konkrétně, a ne jen ve slovech vytváříme prostor pro jednání Ducha Svatého?

2) Jak může konverzace v Duchu Svatém, která otevírá dynamiku rozlišování v komunitě, přispět k obnově rozhodovacích procesů v církvi? Jak může být více vtažena do centra formálního života církve a stát se tak běžnou praxí? Jaké změny v kanonickém právu jsou k tomu zapotřebí?

3) Jak můžeme podporovat službu moderátora procesů komunitního rozlišování a zajistit, aby ti, kdo ji vykonávají, byli náležitě formováni a doprovázeni? Jak můžeme formovat ordinované služebníky, kteří by doprovázeli procesy komunitního rozlišování?

4) Jak můžeme podpořit účast žen, mladých lidí, menšin a těch, kdo jsou na okraji, na rozlišovacích a rozhodovacích procesech?

5) Jak nám může jasnější popis vztahu mezi celým rozhodovacím procesem a konkrétním okamžikem přijetí rozhodnutí pomoci lépe určit odpovědnost jednotlivých aktérů v každé fázi? Jak chápeme vztah mezi rozhodováním a společným rozlišováním?

6) Jak se mohou a musí zasvěcení muži a ženy podílet na procesech rozhodování místních církví? Co se můžeme naučit z jejich zkušeností a jejich odlišné spirituality, pokud jde o rozlišování a rozhodovací procesy? Co se můžeme naučit od sdružení, hnutí a skupin vedených laiky?

7) Jak se můžeme konstruktivně vypořádat s případy, kdy se ti, kdo mají autoritu, domnívají, že nemohou potvrdit závěry, k nimž dospělo společenství v procesu rozlišování, a rozhodnou se jiným směrem? Jaký druh náhrady by měla tato autorita nabídnout těm, kteří se procesu účastnili?

8) Co se můžeme naučit ze způsobů, jakými naše společnosti a kultury řídí participativní procesy? Jaké kulturní modely, pokud je církev přijala, se naopak ukazují jako překážka pro budování synodálnější církve?

9) Co se můžeme naučit a získat ze zkušeností jiných církví a církevních společenství a z jiných náboženství? Jaké podněty z domorodých, menšinových a utlačovaných kultur nám mohou pomoci přehodnotit naše rozhodovací procesy? Jaké poznatky můžeme získat ze zkušeností z digitálního prostředí?

Jaké procesy, struktury a instituce potřebuje misijní synodální církev?

B 3. 3. Jaké struktury lze vytvořit pro posílení misijní synodální církve?

Kontinentální shromáždění vyjadřují silné přání, aby synodální způsob jednání, s nímž se setkáváme na současné cestě, pronikl do každodenního života církve na všech úrovních, a to buď obnovením stávajících struktur – jako jsou diecézní a farní pastorační rady, rady pro ekonomické záležitosti, diecézní nebo eparchiální synody – nebo zřízením nových. Ačkoli nechceme snižovat význam obnovení vztahů uvnitř Božího lidu, práce na strukturách je nezbytná pro posílení změn v čase. Zejména:

a) Aby spoluodpovědnost za poslání vyplývající ze křtu nezůstala jen na papíře nebo zcela závislá na dobré vůli jednotlivců, musí nabýt konkrétní strukturální podoby. Proto je třeba vytvořit odpovídající institucionální rámec a prostory, v nichž se může pravidelně praktikovat komunitní rozlišování. To by nemělo být chápáno jako požadavek na přerozdělení moci, ale jako potřeba účinného uplatňování spoluzodpovědnosti, která vyplývá ze křtu. Ta uděluje každému člověku práva a povinnosti, které musí být každý schopen vykonávat v souladu se svými charismaty a službami.

b) To vyžaduje, aby struktury a instituce fungovaly odpovídajícími způsoby, které jsou transparentní, zaměřené na poslání a otevřené účasti; postupy, které dávají prostor ženám, mladým lidem, menšinám, chudým a těm, kdo jsou na okraji. To platí pro již zmíněné participativní orgány, jejichž úloha musí být znovu potvrzena a posílena. Platí to také pro: rozhodovací orgány sdružení, hnutí a nových komunit; řídicí orgány institutů zasvěceného života a společností apoštolského života (způsobem odpovídajícím konkrétnímu charismatu každého z nich); mnoho a různých institucí, které často podléhají také občanskému právu a prostřednictvím kterých se uskutečňuje misijní činnost a služba křesťanskému společenství, jako jsou školy, nemocnice, univerzity, hromadné sdělovací prostředky, přijímací a sociální střediska, kulturní centra, nadace atd.

c) Výzva k reformě struktur, institucí a mechanismů fungování s ohledem na transparentnost je obzvláště silná v těch kontextech, které jsou nejvíce poznamenány krizí zneužívání (sexuálních, ekonomických, duchovních, psychologických, institucionálních, zneužívání svědomí, moci, jurisdikce). Součástí problému je často i neadekvátní řešení případů zneužívání, které zpochybňuje mechanismy, postupy a celkové fungování církevních struktur a institucí, jakož i mentalitu lidí, kteří v nich pracují. Snaha o transparentnost a spoluzodpovědnost také vyvolává obavy a odpor; proto je třeba prohlubovat dialog, vytvářet příležitosti ke sdílení a dialogu na všech úrovních.

d) Metoda konverzace v Duchu Svatém se ukázala jako zvláště cenná pro obnovení důvěry v těch kontextech, kde z různých důvodů vznikla atmosféra nedůvěry mezi jednotlivými členy Božího lidu. Cesta obrácení a reformy, která naslouchá hlasu Ducha, vyžaduje struktury a instituce schopné tuto cestu doprovázet a podporovat. Kontinentální shromáždění však zároveň důrazně vyjádřila přesvědčení, že samotné struktury nestačí, ale že je nutná také změna smýšlení, a proto je třeba investovat do formace;

e) Kromě toho se zdá být vhodné přijmout opatření i v oblasti kanonického práva: obnovit rovnováhu mezi principem autority, který je v současné legislativě silně potvrzen, a principem participace; posílit synodální orientaci již existujících institucí; vytvořit nové instituce, pokud se to jeví jako nezbytné pro potřeby života společnosti; dohlížet na účinné uplatňování současné legislativy.

Otázka k rozlišení

Synodální církev musí žít spoluzodpovědností a transparentností: jak může toto vědomí tvořit základ pro reformu institucí, struktur a postupů, aby se časem posílily změny?

Návrhy k modlitbě a přípravnému rozjímání

1) Jak by se měly změnit kanonické struktury a pastorační postupy, aby podporovaly spoluzodpovědnost a transparentnost? Jsou stávající struktury dostatečné k zajištění spoluúčasti, nebo potřebujeme nové?

2) Jak může kanonické právo přispět k obnově struktur a institucí? Jaké změny se jeví jako nezbytné či vhodné?

3) Jaké překážky (mentální, teologické, praktické, organizační, finanční, kulturní) stojí v cestě přeměně participativních orgánů, které jsou v současnosti stanoveny kanonickým právem, v orgány efektivního společného rozlišování? Jaké reformy jsou nutné, aby mohly účinně, tvořivě a živě podporovat poslání církve? Jak je možné je více otevřít přítomnosti a přínosu žen, mladých lidí, chudých, migrantů, příslušníků menšin a těch, kteří se z různých důvodů ocitli na okraji života společnosti?

4) Jak se perspektiva synodální církve dotýká proměny struktur a postupů v institutech zasvěceného života, různých formách laických sdružení a fungování církevních institucí?

5) Ve kterých oblastech života církevních institucí je třeba větší transparentnosti (hospodářské a finanční výsledky, výběr kandidátů na odpovědné pozice, jmenování atd.)? Jaké nástroje k tomu můžeme použít?

6) Perspektiva transparentnosti a otevřenosti společných konzultačních a rozlišovacích procesů vyvolává také obavy. Jak se projevují? Čeho se obávají ti, kdo vyjadřují tyto obavy? Jak lze tyto obavy řešit a překonat?

7) Do jaké míry je možné rozlišovat mezi členy instituce a institucí samotnou? Je zodpovědnost za nesprávné řešení případů zneužívání individuální, nebo systémová? Jak může synodální perspektiva přispět k vytváření kultury, která zabraňuje zneužívání všech druhů?

8) Co se můžeme naučit ze způsobu, jakým se veřejné instituce a veřejné a občanské právo snaží reagovat na potřebu transparentnosti a zodpovědnosti ve společnosti (oddělení pravomocí, nezávislé kontrolní orgány, povinnost zveřejňovat určité postupy, časové omezení při výkonu funkcí atd.)?

9) Co se můžeme naučit ze zkušeností jiných církví a církevních společností ohledně fungování struktur a institucí v synodálním stylu?

Jaké procesy, struktury a instituce potřebuje misijní synodální církve?

B 3.4 Jakou podobu mají mít synodální a kolegiální orgány zahrnující seskupení místních církví?

V první fázi synodálního procesu byla zdůrazněna úloha synodálních a kolegiálních orgánů, které sdružovaly různé místní církve: hierarchické struktury východních církví a v latinské církvi biskupské konference (srov. PE I,7). Dokumenty vypracované během jednotlivých fází zdůrazňují, že konzultace Božího lidu v místních církvích a následné fáze rozlišování byly skutečnou zkušeností naslouchání Duchu skrze vzájemné naslouchání. Z této bohaté zkušenosti můžeme čerpat poznatky, které nám pomohou budovat stále více synodální církev:

a) Synodální proces se může stát „dynamismem společenství, který inspiruje všechna církevní rozhodnutí“¹⁷, protože se na něm skutečně podílejí všechny subjekty – Boží lid, sbor biskupů, římský biskup – každý podle své funkce. Řádný průběh jednotlivých etap této synody rozptýlil obavy, že konzultace Božího lidu povede k oslabení pastýřské služby. Naopak, konzultace byla možná, protože ji inicioval každý biskup jako „viditelný zdroj a základ jednoty“ (LG 23) ve své církvi. Následně v hierarchických strukturách východních církví a v biskupských konferencích provedli pastýři akt kolegiálního rozlišování, při kterém zvažili příspěvky přicházející z místních církví. Synodální proces tak podpořil skutečný výkon biskupské kolegiality v plně synodální církvi.

b) Otázka uplatňování synodality a kolegiality v případech, kdy se jedná o skupiny místních církví, které sdílejí duchovní, liturgické a disciplinární tradice, geografickou a kulturní blízkost, počínaje biskupskými konferencemi, vyžaduje obnovenou teologickou a kanonickou reflexi. Skrze tyto orgány „*communio Episcoporum* našlo výraz ve službě *communio Ecclesiae* zakotvené v *communio fidelium*“ (PE I,7).

c) Jeden z důvodů, proč čelit této výzvě, se objevuje v *Evangelii gaudium*: „Není na místě, aby papež zastupoval místní episkopáty při rozlišování všech problematik, které se rýsují na jejich územích. V tomto smyslu poukazují na nezbytnost pokračovat v ozdravné ‚decentralizaci‘“ (č. 16). U příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody Svätý otec upřesnil, že synodalita se uskutečňuje nejen na úrovni místních církví a na úrovni univerzální církve, ale také na úrovni seskupení církví, jako jsou provincie a církevní oblasti, partikulární rady a zejména biskupské konference: „Musíme se zamyslet nad tím, jak prostřednictvím těchto orgánů lépe zavést prostředkující instance kolegiality, možná skrze integraci a aktualizaci některých aspektů starobylé církevní struktury.“¹⁸

¹⁷ FRANTIŠEK, *Projev na slavnostním zasedání u příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody*, 17. října 2015.

¹⁸ Tamtéž.

Otázka k rozlišování

Jak může synodalita ve světle dosavadních synodálních zkušeností najít lepší vyjádření v institucích a skrze instituce zahrnující skupiny místních církví, jako jsou biskupské synody a rady hierarchů východních katolických církví, biskupské konference a kontinentální shromáždění, aby byly v misijní perspektivě vnímány „jako podmět konkrétních kompetencí, včetně určité autentické věroučné autority“ (EG 32)?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Synodální dynamika naslouchání Duchu Svatému skrze vzájemné naslouchání je nejpraktičtějším způsobem, jak biskupskou kolegiálníitu převést do praxe v plně synodální církvi. Vyjdeme-li ze zkušeností synodálního procesu:

- a) Jak můžeme z naslouchání Božímu lidu učinit běžný a obvyklý způsob rozhodování v církvi na všech úrovních jejího života?
- b) Jak můžeme naslouchat Božímu lidu v místních církvích? Zejména, jak lze posílit participativní orgány, aby se staly účinnými místy naslouchání a církevního rozlišování?
- c) Jak můžeme přehodnotit rozhodovací procesy na úrovni biskupských orgánů východních katolických církví a biskupských konferencí na základě naslouchání Božímu lidu v místních církvích?
- d) Jak lze do kanonického práva začlenit kontinentální úroveň synodality?

2) Protože konzultace v místních církvích je účinným způsobem naslouchání Božímu lidu, získává rozlišování pastýřů charakter kolegiálního aktu, kterým může autoritativně potvrdit to, co Duch Svatý promluvil k církvi prostřednictvím nadpřirozeného smyslu pro víru Božího lidu:

- a) Jaký stupeň doktrinální autority lze přisoudit rozlišování biskupských konferencí? Jakým způsobem upravují své biskupské orgány východní katolické církve?
- b) Jaký stupeň doktrinální autority lze přisoudit rozlišování kontinentálního shromáždění? Nebo rozlišování orgánů sdružujících biskupské konference na kontinentální či mezinárodní rovině?
- c) Jakou roli má římský biskup vzhledem k těmto procesům zahrnujícím seskupení církví? Jakými způsoby ji může vykonávat?

3) Jaké prvky starobylého církevního řádu by měly být integrovány a aktualizovány, aby se hierarchické struktury východních církví, biskupské konference a kontinentální shromáždění staly efektivními instancemi synodality a kolegiality?

4) II. vatikánský koncil uvádí, že celá církev a všechny její části mají prospěch ze vzájemného sdílení svých darů (srov. LG 13):

- a) Jakou hodnotu mohou mít jednání plenárního sněmu, místního sněmu nebo diecézní synody pro ostatní církve?
- b) Jaké poznatky může latinská církev čerpat z bohatých synodálních zkušeností východních katolických církví?
- c) Do jaké míry může sblížení několika skupin místních církví (místních sněmů, biskupských konferencí atd.) v téže otázce zavazovat římského biskupa, aby ji řešil na úrovni univerzální církve?
- d) Jak má být vykonávána služba jednoty svěřená římskému biskupovi, když místní instituce mohou zaujímat různé přístupy? Jaký je prostor pro různost přístupů mezi jednotlivými regiony?

5) Co se můžeme naučit ze zkušeností jiných církví a církevních společenství ohledně seskupení místních církví pro výkon kolegiality a synodality?

Jaké procesy, struktury a instituce potřebuje misijní synodální církev?

B 3.5 Jak lze posílit instituci synody, aby byla výrazem biskupské kolegiality v rámci plně synodální církve?

Motu proprio *Apostolica sollicitudo* (15. září 1965) ustanovil svatý Pavel VI. synodu jako „stálý sněm biskupů pro všeobecnou církev“. Přijal tak požadavek koncilního shromáždění, aby zajistil účast biskupů na péči o celou církev, a upřesnil, že „tato synoda [...] jako všechny lidské instituce může být s postupem času zdokonalována“. Apoštolskou konstitucí *Episcopalis communio* (15. září 2018) papež František přispěl k tomuto očekávanému „zdokonolení“ a proměnil synodu z události konfigurované jako shromáždění biskupů na proces naslouchání rozvíjející se v několika etapách (srov. čl. 4), na němž se plněji podílí celá církev a všichni v církvi – Boží lid, kolegium biskupů, římský biskup.

a) Synoda 2021–2024 jasně ukazuje, že synodální proces je nejvhodnějším kontextem pro souhrnné uplatňování primátu, kolegiality a synodality jako neoddělitelných prvků církve, v níž každý subjekt vykonává svou konkrétní funkci podle svých nejlepších schopností a v součinnosti s ostatními.

b) Římský biskup je zodpovědný za svolání synody církve, svolání shromáždění univerzální církve, jakož i za zahájení, doprovod a ukončení souvisejícího synodálního procesu. Tato výsada mu náleží, protože je „trvalý a viditelný zdroj a základ jednoty biskupů i celého množství věřících“ (LG 23).

c) Protože „jednotliví biskupové jsou pak viditelný zdroj a základ jednoty ve svých místních církvích [...] v nich [v těchto partikulárních církvích, *pozn. překl.*] existuje a z nich se skládá jedna a jediná katolická církev“ (LG 23), je povinností každého diecézního biskupa iniciovat, doprovázet a uzavírat konzultace Božího lidu ve své církvi. Vzhledem k péči, kterou biskupové mají o všeobecnou církev (srov. LG 23), je jejich povinností také spolupracovat v těch naddiecézních orgánech, které zajišťují výkon synodality a kolegiality. Tímto způsobem vykonávají funkci rozlišování v církvi, která je vlastní biskupské službě.

d) Ačkoli tyto orgány nesdružují celý biskupský sbor, rozlišování, které pastýři provádějí jejich prostřednictvím, nabývá kolegiálního charakteru vzhledem k samotnému účelu tohoto aktu. Shromáždění biskupů v rámci synodálního procesu mají totiž za úkol zhodnotit výsledky konzultací prováděných v místních církvích, v nichž se projevuje smysl pro víru Božího lidu. Jak by mohl nekolegiální akt rozeznat, co Duch říká církvi prostřednictvím konzultací Božího lidu, který se „nemůže mýlit ve víře“ (LG 12)?

e) Dosavadní synodální zkušenost ukázala, že v synodální církvi lze rozvíjet účinnou kolegialitu. Rozlišování je sice úkon, který „náleží církevním představeným“ (LG 12), ale díky přispění Božího lidu, který se účastnil kontinentálních shromáždění, získalo toto rozlišování hloubku a relevanci ve vztahu k otázkám, které je třeba zkoumat.

Otázka k rozlišování

Jak by se měla instituce synody ve světle dynamického a vzájemného vztahu mezi synodalitou církve, biskupskou kolegiální a petrovským primátem zdokonalit, aby se stala bezpečným a zaručeným prostorem pro výkon synodality, který zajistí plnou účast všech – Božího lidu, biskupského sboru a římského biskupa – při respektování jejich specifických funkcí? Jak bychom měli hodnotit experiment rozšíření účasti na prvním zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody na skupinu osob, které nejsou biskupy (říjen 2023)?

Náměty k modlitbě a přípravné reflexi

1) Synodální proces vnáší do církve „dynamismus společenství, který inspiruje všechna církevní rozhodnutí“¹⁹:

- a) Jak se může tento dynamismus stát standardním způsobem jednání na všech úrovních církevního života?
- b) Jak vstupuje do synodálního procesu princip autority?
- c) Jak synodální proces ovlivňuje naše chápání autority v církvi na různých úrovních, včetně autority římského biskupa?

2) První fáze synodálního procesu uskutečňuje pohyb od místní roviny k univerzální, a to konzultací Božího lidu v místních církvích a následnými akty rozlišování nejprve v hierarchických strukturách východních církví a biskupských konferencích a poté v kontinentálních shromážděních:

- a) Jak můžeme zajistit, aby konzultace skutečně zachytila projevy smyslu pro víru Božího lidu žijícího v dané církvi?
- b) Jak mohou hierarchické struktury východních církví, biskupské konference a kontinentální shromáždění posílit „plodné pouto mezi *sensus fidei* Božího lidu a magisteriální funkcí pastýřů“ (PD 14)?
- c) Jak žádoucí je přítomnost kvalifikovaných členů Božího lidu ve shromážděních biskupských konferencí i v kontinentálních shromážděních?
- d) Jakou roli by mohly hrát církevní orgány složené trvale nejen z biskupů, jako je tomu u nedávno založené církevní konference pro oblast Amazonie?

3) Na shromáždění biskupů svolaném do Říma je druhá fáze synodálního putování výrazem univerzality církve, která naslouchá tomu, co Duch Svatý řekl Božímu lidu:

- a) Jak toto biskupské shromáždění zapadá do synodálního procesu?
- b) Jak je zajištěna kontinuita s první fází synodálního procesu? Je její dostatečnou zárukou přítomnost kvalifikovaných svědků první fáze synodálního procesu?
- c) Jestliže shromáždění biskupských konferencí a kontinentální shromáždění provádějí úkony rozlišování, co tyto další úkony rozlišování znamenají a jakou mají hodnotu?

4) Třetí fáze synodálního procesu předvídá návrat výsledků synodálního shromáždění místním církvím a jejich realizaci: jak můžeme přispět k plnému uskutečnění „vzájemnosti“ mezi univerzálním a místním rozměrem jediné církve?

¹⁹ FRANTIŠEK, *Projev na slavnostním zasedání u příležitosti 50. výročí ustavení biskupské synody*, 17. října 2015.

SEGRETERIA GENERALE DEL SINODO

www.synod.va